بەسیاسەتێکی کۆمەڵایەتی داڕێژراو دەتوانین

سیاسەتی کۆمەڵایەتی بریتییە لە کۆی تێڕوانینە سۆسیۆلۆژی و فەلسەفییەکانی هەر دەوڵەتێك بەرامبەر بە کۆمەڵگەکەی و پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی. یا بەمانایەکی تر بریتییە لە کۆمەڵێك ستراتیژییات و ڕێوشوێنی بەکارهاتوو بۆ دەستەبەرکردنی ئامانجگەلێکی دیاریکراو، یا دەشێ بڵێین کۆمەڵێك ئامرازی ستراتیژیین کە بۆ دەستنیشانکردنی واقیعی کۆمەڵگە و دیاریکردنی ئەلتەرناتیڤە جیاوازەکان وەگەڕ دەخرێن. بۆیە ناکرێ باس لەژیانی کۆمەڵایەتی هیچ کۆمەڵێك بکەین بەبێ وەها سیاسەتێك.

دوارۆژێكی گەش بۆ كۆمەڵگەكەمان دابین بكەین

پرۆفیسۆر(د.فوئاد ئیبراهیم سەراج):

نە لە کۆمەڵگەی کوردی و نە لەعێراقیشدا سیاسەتێکی کۆمەڵایەتی نابینم

لە پێوەند بە گرنگی وەها مەسەلەیەك کە داواڕۆژی وڵات و کۆمەڵگەی پێوە بەستراوە مامۆستای زانکۆی سەلاحەدین پرۆفسۆر (د.فوئاد ئیبراهیم سەراج) کە هەڵگری بڕوانامەی دکتۆرایە لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا، ئەو لایەنە باشتر ڕووندەکاتەوە و دەڵێ: ڕاستە شتێك هەیە پێیدەوترێ (سیاسەتی کۆمەڵایەتی) و سۆسیۆلۆجیاش کە زانستێکی یەکجار گرنگە لە پێوەند بەم بابەتەوە، بەپێوەری زانستیانەی ورد لەم باسە دەکۆڵێتەوە. سیاسەتی کۆمەڵایەتیش بابەتێکی پانوپۆڕ و بەرفراوانە، هەموو لایەنێکی ژیانی کۆمەڵایەتی دەگرێتەوە، بەتایبەتیش دیاردە و پێوەندییە کۆمەڵایەتییەکان و زۆر لایەنی دیکە. کۆمەڵگەش ڕۆژ بە ڕۆژ لە گۆڕان دایە، بەم پێییەش زۆر لایەنی کۆمەڵایەتی هەیە لەگەڵ ڕۆژگاردا لە کەڵك دەکەون یا هەر مانەوەی ئەم جۆرە پێوەندیانە زیان بە پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی کۆمەڵگە دەگەیەنێت، لێرەوەیە کە سیاسەتی کۆمەڵایەتی بەو پێوەندیانەدا دەچێتەوە و کۆمەڵگە ئامادە دەکات کە ئەو پێوەندیانە تێپەڕێنێ، بە مەبەستی پێشخستنی کۆمەڵگەکە. بۆیە دەوڵەت دەبێ بەپێی سیاسەتێکی داڕێژراوەوە، ناوە ناوە بەپێی پلان، بە بارودۆخی کۆمەڵایەتیدا بچێتەوە.. دیارە بۆ ئەوەی وردتر لە باسەکە بڕوانین پێویستە پێناسەی زانستیانەش بۆ ئەم چەمکە بکەین، بۆ ڕوونکردنەوەی ئەم لایەنەش مامۆستا (شەهلا وەلی جەبار) کە مامۆستای کۆمەڵناسی زانکۆی سەلاحەدینە دەڵێ: پرۆفیسۆر مارشال «بەمجۆرە پێناسەی سیاسەتی کۆمەڵایەتی دەکات، کە سیاسەتی حکومەتە و کۆمەڵێك پەیڕەو و پرۆگرام لەخۆ دەگرێت و بۆ دەستەبەرکردنی بیمەی کۆمەڵایەتی و مسۆگەرکردنی خزمەتگوزارییەکان و.. تاد، دادەنرێت. هەروەها لەبەر ڕۆشنایی ئەو پێناسەیەی کە (کۆلێر) لە کتێبەکەیدا بەناوی (ئابووریبوونی سیاسەتی کۆمەڵایەتی)، هەوڵ دەدەین پێناسەیەکی گونجاو بخەینە ڕوو کە تێیدا جەخت دەکاتەوە لەسەر ئەوەی کە سیاسەتی کۆمەڵایەتی بە شێوەیەکی زۆر جددی لەگەڵ مەسەلە سیاسییە هەنووکەییەکان تێکچڕژاوە. بەڵام لەڕووی مێژووییشەوە، چەمکی سیاسەتی کۆمەڵایەتی (Social Policy) لەسەدەی (١٩) لەنێو شۆڕشی پیشەسازی و دەرکەوتنی کۆمەڵگەی سەرمایەداری هاتە ئاراوە، ئەوکات پێیدەوترا (مەسەلە کۆمەڵایەتییەکان) وەك نیشانەیەك بۆ دەرکەوتنی پێوەندی نێوان خاوەن کار و کرێکار، هەروەها گرفتە کۆمەڵایەتییەکان کە بە پیشەسازی بوون لەگەڵا خۆیدا هێنابوونی. ئینجا سیاسەتی کۆمەڵایەتی بوارێکە پێوەندییەکی توندی بە ئایدیۆلۆژیاوە هەیە و بەئامانجی دۆزینەوەی ڕێگەچارەی گونجاو یان کەمکردنەوەی ئاکامی کێشەکان، بۆ باشترکردنی ڕەوشی ژیانی کۆمەڵایەتیی و ئابووری و تەندروستی، ئەوا سیاسەتی کۆمەڵایەتی هاتووەتە ئاراوە. لەمەوە مومکینە بتوانرێت چەمکی سیاسەتی کۆمەڵایەتی لەبەر ڕۆشنایی ئەو ڕاستییانەی لای خوارەوە ڕوون بکرێتەوە:

١. سیاسەتی کۆمەڵایەتی چالاکی و جموجۆڵێکی لەخۆوەیی نییە کە پشت بە شێوازی ئەزموونکردن و هەڵەکردن ببەستێت، بەڵکو ڕێوشوێنێکی ئەقڵانی پلان بۆ داڕێژراوە، کە سەرەداوی کێشەکان، میکانیزم و ئامانج لە دۆزینەوەی ڕێگەچارە، دەستنیشان دەکات.

٢. سیاسەتی کۆمەڵایەتی شوناسی خۆی لە ئایدیۆلۆژیای ئەو کۆمەڵگەیە وەردەگرێت کە مەبەستە لەسەری پراکتیزە بکرێت. بۆیەلێپرسینەوە بابەتییەکان سەبارەت بە گشتاندنی پێناسەیەکی دیاریکراوی سیاسەتی کۆمەڵایەتی لەسەر کۆمەڵگەیەك کە کەلتووری جیاجیای تێدایە، ئاگادارمان دەکەنەوە.

٣. بەشێوەیەکی گشتی سیاسەتی کۆمەڵایەتی لە کێشە هەنووکەییەکانی کۆمەڵگەیەکی دیاریکراو لە زەمەنێکی دیاریکراو، جودا نییە. ئالێرەدا تێبینی دەکرێت کە ئامانجەکانی سیاسەتی کۆمەڵایەتی جەخت لەسەر کۆمەڵێك کێشەی دیاریکراو لە ماوەیەکی زەمەنی دیاریکراو، دەکاتەوە وەك (خوێندن، تەندروستی، کار، شوێنی نیشتەجێبوون)، کە ئەولەوییەتی هەریەکێك لەم بوارانە لە کۆمەڵگەیەکەوە بۆ یەکی تر جیاوازە، کەواتە چەمکی سیاسەتی کۆمەڵایەتی لەلایەکەوە چەمکێکی لێکچڕژاوە کە کردە، ڕێوشوێن، تەشریعات و ڕێکخستنگەلێك لەخۆ دەگرێت و ئامانجی دەستەبەرکردنی گەشەپێدانی کۆمەڵایەتییە. هەروەها چەمکێکی ڕێژەییە، چونکە بە پێشکەوتن، دواکەتن و پێداویستییەکانی کۆمەڵگە ئەویش دەگۆڕدرێت و گەشەی پێدەدەرێت.

ئەو کۆمەڵگەیانەی کە سیاسەتی کۆمەڵایەتیان نییە چارەنووسیان چییە یان بەلایەنی کەمەوە ئاسۆی داواڕۆژیان بە چ ئاقارێکە؟

چ دەوڵەتێك ئەوەندە لە غەفڵەتدایە کە ئەم لایەنە زێدە گرنگ و پڕ بەهایە فەرامۆش دەکات و ستراتیژییەتێکی نییە بۆ بەڕێوەبردنی کۆمەڵگەکەی..پرۆفیسۆر(د. فوئاد) لەمبارەییەوە دەڵێ: کۆمەڵگەیەك کە سیاسەتێکی کۆمەڵایەتی نەبێ کارەساتی لێدەقەومێ. مەبەستم ئەوەیە سەر لەبەری کایەکانی ئابووری و ڕۆشنبیری و

مامۆستا (شەهلا جەبار وەلی):

زۆربەی وڵاتە پێشکەوتووەکانی دنیا سیاسەتێکی کۆمەڵایەتی داڕێژراویان هەیە

کۆمەڵایەتییەکەی پشـــێوی و بێســـەروبەری تێدەکـــەوێ. لـــەڕووی سیاســـەتی ناوخۆ و دەرەوەشی دووچاری پەشـــۆکان و هەڵچوون و داچوون دێت. بێگومان ئەوەش رەنگدانەوەیەکی سلبی دەبێ لەسەر کەسایەتی تاك و خێزان، هەر وەك ئێستاکە لە کۆمەڵگەی عێراقیدا دەیبینین کـــە چ پشـــێوییەك دووچـــاری عێراقییەکان بۆتـــەوە. خۆ ئەگەر بگەڕێینەوە دواوە، دەبینین کـــە یۆنانییە کۆنەکان بایەخێکـــی تایبەتی و زۆریان بە زانینی رەفتـــاری کۆمەڵایەتیانە و پاڵنەرەکانی مـــرۆڤ دەدا. ئەوان پێش ئەوەی بایەخ بـــە رۆڵـــی پێوەندییە سیاســـییەکان و پابەندبوونـــە تایەفەیی و ئایینی نەژادی بدەن، زۆریان بایەخ بە پێوەندییـــە کۆمەڵایەتییەکان دەدا. هەر لەبەر ئەوەشە دەبینین کە کەسایەتی زۆر دیاریکـــراو و تایبەتمەند لە وڵاتی گریك دەرکەوتن، کە دەســـکەوتی یەکجـــار گەورە و گرنگیان بـــۆ کۆمەڵگەی یۆنانی و جیهانیش بەدەستهێنا..

بە بڕوای مامۆستا (شەهلا)ش: زۆربەی وڵاتە پێشـــکەوتووەکان بۆ گەیشتن بە خۆشگوزەرانی کۆمەڵایەتی لـــە حوکمکردنیانـــدا پەیڕەو لە سیاســـەتی کۆمەڵایەتی دەکەن و پێیانوایە بۆ دەســـتەبەرکردنی دادپـــەروەری کۆمەڵایەتی و بەشـــینەوەی ســـەرچاوە ماددی و مرۆییەکان بەســـەر هاووڵاتیانیاندا پێویســـتییان بە بوونی سیاســـەتی کۆمەڵایەتی هەیـــە. هەروەها لە وڵاتانی تری تازە گەشەسەندوشدا خەریکە دەرك بە پێویستیبوون و زەرورەتی ئەم بابەتە بکەن و لە وڵاتێکی وەك تونس پەیڕەوی لێکراوە، هەروەها میسر و وڵاتانی کەنداو هەنگاوە یەکەمییەکانیان سەبارەت بە پەیڕەوکردنی سیاسەتی کۆمەڵایەتی لە کۆمەڵگەکانیان، هاویشـــتووە.. ســـەبارەت بەوەش کە پایەکانی ئەم سیاســـەتە دەبێ لەسەر چ بنەمایەك دابڕێژرێت (د.فوئاد) پێیوایە کە لە پرۆســـەی بنیادنانـــی کۆمەڵایەتیدا پایە و توخمی گرنگ هەن کە هـــەر دەوڵەتێك دەبێ پەیـــڕەوی لێبکات، لەوانە بنیـــادی پەروەردە، بنیادی کۆمەڵایەتی، رۆشنبیری، ئابووری.. تاد ئەوانە شـــێواز و ئامرازی ئەو سیاسەتەن. بەڵام چۆنیـــان دادەڕێژیەوە، بـــۆچ ئامانج و مەبەستێك دایاندەڕێژیتەوە، ئەوە گرنگە، تەنانەت هەر زۆر ترسناکیشـــە. کۆمەڵگە بەو ئامرازانە رێکدەخرێ. ئینجا ســـەرەتاکەش لە قوتابخانەوە دەستپێدەکرێ، پاشـــان دەگوێزرێتەوە بۆ خێزان، ئەوجا یەکـــە کۆمەڵایەتییەکانی دیکەش، کە بۆ بەدیهێنانی کۆمەڵگەیەکی دیموکراســـیانە لە عێراقی تازەدا زۆر گرنگە. ئەمەش مانای وایە، یەکەم «چاوخشاندنەوە بە بنیاد و پێکهاتی کەســـایەتی منداڵ. دووەم « چاوخشاندنەوە بە بنیادنانەوەی پێکهاتی کەســـایەتی مامۆستا و فەراهەمکردنی ســـەربەخۆیی بۆ مامۆستا. ســـێیەم: سەربەخۆیی بوونی بواری فێرکردن و بە دیموکراسیکردنیشـــی لە هەموو ئاستەکانی سەرەتایی و ناوەندی و زانکۆدا.

ئایا ئێمەی کورد سیاسەتێکی کۆمەڵایەتیمان هەیە؟

کۆمەڵگـــەی کوردەواریمـــان نزیکەی بیســـت ســـاڵێکە لەژێر چەپۆکی رژێمی سەرکوتکەر و وێرانکەری بەعس رزگاری بووە، کورد حکومەت و دەسەڵاتی سیاسی خۆی هەیە و ئیدارەی ئەم وڵاتە دەکات، پرسیارەکە لێرەدا ئەوەیە ئایا ئێمە سیاسەتێکی کۆمەڵایەتیمان هەیە؟ (د.فوئاد) دەڵێ: نا نەخێر، نە لە کۆمەڵگەی کوردی و نە لە عێراقیشدا سیاسەتێکی کۆمەڵایەتی بە مانای وشـــە نییە. هۆیەکانیش زۆرن، ریشـــەکەی بۆ سەرەتاکانی سەدەی بیست دەگەڕێتەوە. هەندێ لایەنی ئەم مەسەلەیە پێوەندی بە پێگە و رۆڵی ژنی کوردەوە هەیە. تاوەکو ژن لە کۆمەڵگە دا، لە ناو خێزاندا ئازادی خۆی بە دەست نەهێنێ، هیچ سیاسەتێکی کۆمەڵایەتی سەرکەوتنێکی وەها بەدەستناهێنێ. لە بیرشمان نەچێ پیاویش لە زۆر بواردا، بارگرانییەکی زۆری لە ســـەر شانە. دەبێ رەچاوی هاوسەنگی ئەرك و مافی هەرووڵا بکرێت. بێجگە لـــەوەی کە ئێمە زۆر کێشەی کۆمەڵایەتیمان هەیە وەك زۆری منداڵ و زۆری ژمارەی ئەندامانی خێزان و کۆچ و.. تاد ئەوانە لە داڕشتنی سیاسەتی کۆمەڵایەتیدا دەبێ حسابی ورد و زانســـتیانەیان بۆ بکرێت. ئەوجا لە داڕشـــتی سیاســـەتی کۆمەڵایەتیدا دەبێ دوو شـــتی زۆر گرنـــگ رەچاو بکرێت: یەکەم ئەوەیە کاتێك دەســـەڵاتی سیاســـی ئەم سیاســـەتە دادەڕێـــژێ دەبێ بە هـــاوکاری و هەماهەنگی هەموو چیـــن و توێژەکانی گەل بێـــت و رەچاوی ماف و ئیمتیازاتی چینایەتی و کۆمەڵایەتیان بکات. دووەم ئەوەیە سیاسەتی کۆمەڵایەتـــی بۆ کـــێ و بـــۆ چ ئامانجێك دادەڕێژرێ. ئایا چۆن دەڕوانرێتە رۆڵی ژن لە کۆمەڵگەدا، چ ستراتیژییەتێکی دەبێ بەرامبەر رێکخســـتنی خێـــزان، پـــەروەردە و فێرکردن، دابونەریتە کۆمەڵایەتییە دواکەوتووەکان، وەرزش بەگشتی و وەرزشـــی کۆمەڵەکیی و ئافرەتان بەتایبەتـــی، دەزگا و دامەزراوەکانـــی ئەوەی پێیدەڵێـــن کۆمەڵگـــەی مەدەنی....تـــاد ئایا ئەمانە بەشێوەیەکی زانســـتیانە و وردکراون ؟ بۆیە پێموایە داڕشـــتنی وەها سیاسەتێك جگە لەوەی کە سیاســـەتێکی زۆر پێویستە، کۆمەك بە پێشخستنی وڵاتیش دەکات. سەیری وڵاتانی دنیا بکە، بەتایبەتی دنیای پێشـــکەوتوو،، هەر وەك نموونەمان بە گریکـــی کۆنیش هێنایەوە، هەموویان بە هۆی بایەخدانیان بە سیاســـەتی کۆمەڵایەتییەوە پێشکەوتوون.

دەسەڵاتی سیاسی ئەم سیاسەتە دادەڕێژێ دەبێ بە هاوکاری و هەماهەنگی هەموو چین و توێژەکانی گەل بێت و رەچاوی ماف و ئیمتیازاتی چینایەتی و کۆمەڵایەتیان بکات

ئایا ئاسۆی دەرکەوتنی بزووتنەوەیەکی فێمینیزم لە کوردستاندا دەبینرێت؟

بزووتنـــەوەی فێمینســـتی بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی گـــەرم و گوڕی ژنانەیە و هەڵقوڵاوی کێشـــە زۆر و زەبەندەکانی نێو کۆمەڵگەیە. ئەم بزووتنەوەیە کە ئاراستە و دیدگای جیاجیا و مەودای فکری جیاوازی هەیە، لە زۆرێك لە وڵاتانی دنیا سەریهەڵدا و بە چەندین ئاراســـتە گەشەی سەند و لە زۆر بواریشدا گۆڕانی گەورەی بەرپاکرد و دەســـکەوتی حاشـــاهەڵنەگری وەدەستهێنا....

ئـــەم بزووتنەوەیە هـــەم بزووتنەوەیەکی فرەمـــەودا و رەهەنـــد بـــووە، هەمیش فرە گوتار بووە و کۆمەڵێك مشتومڕی فکری لێکەوتۆتەوە، تەنانەت لەسەر ئاستی زاراوەش مایەی مشـــتومڕ بووە. بۆ ئەوەی لەرووی ماناوە وەك زاراوەیەك لە وشـــەی فێمینیزم ورد بینەوە، پێوستە لەمانای زاراوەکە خۆی وردبنەوە هەر وەك خاتوو (رێواس فایەق)ی چالاکوانی بواری ئافرەتان و قوتابی دوکتۆرا لە بواری یاســـادا بەمشێوەیە شیدەکاتەوە و دەڵێ: فێمینیزم بریتییە لەو بیروباوەڕەی کە داوا دەکات هـــەردوو رەگـــەزی نێر و مێ یەکسان بن لە رووی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابوورییـــەوە. بەمـــەش دەگەینـــە ئەو راستییەی کە کارەکتەری فێمینیست خاوەن هیچ داخوازیەك نییە جگە لەیەکسان بوون و بەرابەری رەگەزیی. دەکرێت کارەکتەری فێمینیســـت لەرێکخراوەکانی ژنان یاخود وەك ژنێکی ســـەربەخۆ لەبوارەکانی ئەدەب و هونەر و سیاســـی رۆڵی فێمینیســـتێك ببینـــێ و هەڵگری بیروباوەڕی یەکســـان خوازی خۆی بێت. وەك زاراوەش وشـــەی فێمینیزم دەســـتەواژەیەکی فەرەنسییە کە لە وشـــەی ئەندێشـــەی فێمینیزمەوە واتە بزووتنەوەی ژنانە وەرگیراوە و مێژووی ئەم دەســـتەواژەیەش دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی رۆشەنگەری ئەوروپا. ئەگەرچی شۆڕشی فەرەنســـا زەمینەیەکی جـــددی و لەباری رەخســـاند بۆ بنیادنانی ئـــەم بیرۆکەیە کە پەیوەســـت بوو بە نووسینەوەی جاڕنامەی گەردوونی مافی مرۆڤ کە بۆ یەکەمجار بەشـــێوەی جاڕنامەیەکـــی گەردوونـــی داڕێژرایـــەوە، بەڵام ئەم جاڕنامەیە ســـەر لەبـــەری بۆ رێکخســـتنی مافەکانی پیاو داڕێژرابۆوە. لە دەیەکانی نەوەدی سەدەی هەژدەهەمی فەرەنســـا، ژنان بەشێوەیەکی بەربڵاو لە بزووتنەوە و شۆڕشدا بەشداریان کرد و دەســـتبەجێ کەوتنـــە دامەزراندنی ئەنجومەنی سیاسیی تایبەت بە ژنان و بەرە بە بەرە لە سەرانســـەری ئەوروپادا پەرەیان سەند.

ئەمە ســـەبارەت بە وشەکە، بەڵام لەسەر ئاســـتی کارکردن و چالاکی نواندن و بگرە لە ئاســـتی فیکری و ئیدیۆلۆژیشدا، ئەم بزووتنەوەیـــە بەلاباڵ و شـــەپۆلی جیاجیا دەرکەوت. ئەم لاباڵانە بەتایبەتی ئەوانەی ئەوروپا بەتایبەتی دوو ئاراستەی سەرەکیەکە چۆن خۆیان مەترەح دەکەن بانگەشـــەی چ

رێواس فایەق:

ئەو رێکخراوانەی ئیش بۆ مافەکانی ئافرەتان دەکەن هیچیان خاوەنی بیروباوەڕی فێمینیزم نین

داخوازییەك دەکەن، رووناکبیر و نووســـەری کوردســـتانی رۆژهـــەڵات مامۆســـتا (عەبدولعەزیز مەولـــوودی) بەمجۆرە ئەم لایەنە شـــیدەکاتەوە و دەڵێ: ئیشارەتی ئێوە لەو پرسیارەدا دەگەڕێتەوە بۆ سەر دوو باڵی بەهێزی بزووتنەوەی فێمینیســـتی لە بیری رامیـــاری- کۆمەڵایەتی رۆژئاوای نوێدا. جیـــا لەوەی کە فێمینیســـتەکانی رۆژئاوا چۆن خۆیان لە ئاســـت بیـــری رامیاری- کۆمەڵایەتی زاڵ دەناســـێنن، لەبەر ئەوەی کـــە روانینی جیاواز لە ئاســـت ژنان هەیە و بۆتە هـــۆی پلەی نزمـــی رامیاری و کۆمەڵایەتـــی بۆ ژنان، دوو باڵی بەیەکەوە ناکۆکـــن. باڵێك وەکو فێمینیســـتە لیبراڵ و سۆسیالیســـتەکان، بە پێداگری لە سەر چەمکـــی «جیاوازی نێـــوان ژن و پیاو» پێیانوایە کە دەبێ بۆ گەیشتن بە یەکسانی نێوان ژن و پیـــاو هەوڵبدرێ تاکو ژنانیش بتوانن رۆڵی رامیاری و کۆمەڵایەتی خۆیان بگێڕن. دیـــارە لایەنی کۆمەڵایەتی رۆڵی ژنان لێرەدا بەهێزە. لـــە بەرامبەر ئەوانەدا، باڵی دووەم وەك فێمینیســـتە رادیکاڵەکان، بە پێداگری لە سەر رەسەنایەتی جیاوازی

نێـــوان ژن و پیاو پێیانوایـــە کە دەبێ ئەو جیاوازییە قووڵبکرێتەوە و کەســـایەتی ژن وەك تاکی سەربەخۆ بســـەلمێندرێ. باڵی دیکەی فێمینیستیش هەیە کە لێرە دا باس ناکرێن. بە بڕوای مـــن ناکرێ خۆمان لە وەدا بهێڵینـــەوە کە یەك لەو دوو بۆچوونانە هەڵبژێرین، پێموایە دەبێ فێمینیســـتەکان مەودایان پێبدرێ تـــا هەوڵی خۆیان بدەن بـــۆ پێشکێشـــکردنی داخوازیگەلێکی کە چاوەڕوانـــی دەکـــەن وەك ئاڵوگـــۆڕ لـــە روانگەی دەســـەڵاتداری پیاوانە دا بە دی بێ. ئایا ئێمە لە کوردستاندا خاوەنی هیچ جۆرە بزووتنەوەیەکـــی فێمینیزمین؟ یا بە مانایەکی دیکە لە هەناوی کۆمەڵگەیەکی وەکو کوردەواری بزووتنەوەیەکی وەها شـــك دەبەین؟ بزووتنەوەی لەم شـــێوەیە بۆ لە ناو کۆمەڵگـــەی کوردەواری دروســـت نەبووە یا دروســـت نابێت؟ (رێواس فایەق)دەڵێ: ئەم چەمکە لە نـــاو کۆمەڵگەی کوردیدا چەمکێکـــی نامۆیە، زۆر کەم دەســـتی بۆ بـــراوە وەك بابەتەکانـــی عەلمانیەت و بابەتەکانـــی جێندەر. چوون کاتێك باس لەو چەمکانە دەکرێت. وەك ئەوە وایە دەستمان دابێتە تێکدانی شـــتە پیرۆزەکان، ئاوا باس لە فێمینیزم دەکەن. قســـەکردن لەسەر ئەم چەمکە قسەکردنێکی هەژارانەیە. چونکە ئێمە لەکوردستان خاوەنی هیچ قوتابخانەیەك یا رێچکە و رێبازێکـــی فێمینیزمی نین. تەنهـــا قســـەکردنێك و پچڕینـــی هەندێ قسەی لێرەو لەوێی خەڵکە. ئەگەر بەشێوە جیهانییەکەی ســـەیری دروســـتبوونی ئەم بزووتنەوەیە بکەین، هۆکاری دروستبوونی ئەوەیە ئەگەر لەهەر قۆناغێکدا گرووپێکی سیاســـی دروســـت بووبێت ئـــەو گرووپە خاوەنـــی چ فیکرێکی سیاســـی بووبێت، ئەوا ئەو فەلسەفە سیاسییەی توانیویەتی بزووتنەوەی ژنان و بزووتنەوەی فێمینیزمی دروستبکات. هەر بزووتنەوەیەکیش خاوەنی فەلســـەفەیەکی سیاســـی بووە. بۆنموونە ئەگەر لەهەر قۆناغێکـــدا بزووتنەوەیەکی فێمینیزمی دروســـت بووبێـــت کە باوەڕی وابووبێـــت کێشـــە سیاســـی و ئابـــووری و کۆمەڵایەتییەکانـــی کۆمەڵگـــە بـــە هەڵگەڕانەوەی تەواوی ئـــەو مەفاهیمانە دروســـت دەبێـــت کە کۆمەڵگەی لەســـەر بنیادنراوە. لە پاڵیا بزووتنەوەی فێمینزمی دروســـتبووە کـــە پێیوابووە ســـەرلەبەری کێشـــەکانی ژنان بەوە چارەسەر دەبێت کە

بەهاکانی کۆمەڵگە بگۆڕێت. لە کوردستان دوو بیروباوەڕی جیاواز دروست بووە لەسەر بزووتنەوەی فێمینیزمی، یەکەمیان پێیانوایە «فەلسەفەی بزووتنەوەی فێمینیزمی بزووتنەوەی رزگارکردن و یەکسانی خوازی ژنانە». بیروبۆچوونی دوەمیش ئەوەیە بە پێچەوانەی ئەمەی یەکەمەوە هەندێك بیروبۆچوونی دیکە هەیە پێیوایە کەسی فێمینیستی بە شێوەیەك کێشەکانی ژنان چارەسەردەکات کە لەگەڵ دابونەریتی کۆمەڵایەتی ئێمەدا ناگونجێت. بەڵام رەنگە گەڕان بەدوای بزووتنەوەیەکی وەها ئاکامێکی وەهاشی نەبێت، هەر وەك مامۆستا مەولوودی ئاماژەی پێدەکات و دەڵێ: بە بڕوای من گەڕان بە دوای فێمینیستێکی راستەقینە رەنگە زۆر ئاکامی نەبێ. تیۆری فێمینیستی لە رۆژئاوا دا خاوەن مێژوویەکی درێژخایەن نییە، دیارە لە ناو ئێمەشدا زۆر لەوە لاوازترە و هێشتا خۆی نەگرتووە. هەر بۆیە پێموایە بههۆی روونەدانی ئاڵوگۆڕ لە چوارچێوەکانی سوننەتی بیری رامیاری-کۆمەڵایەتی ئێمەدا، ژنان و بزووتنەوەی ژنان لە کوردەواریدا ئەگەری ئەوە هەیە کە زۆر زوو بە باری رادیکاڵیدا بکەون یان کۆمەڵگە (پیاوان و دەسەڵاتداری پیاوانە) زۆر سووکتر کە کۆمەڵانی دی چاو لە ژن دەکات. بە داخەوە دەتوانم بڵێم تەنانەت شێوەی هەڵسوکەوتی بەشی خوێندەوار و مۆدێرنی کۆمەڵگەی کوردیش نەك زۆر متمانەی بە ژن نییە، بگرە دەیەوێ لە هەمان روانەی سوننەتی و دەسەڵاتدار لەگەڵی هەڵسوکەت بکات. بەڕای من، فێمینیسمی رۆژهەڵاتی بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی چاکسازانەیە. بەڵام ئەوە بەو مانایە نییە کە رەوتی جیاوازی دیکە لە ناویاندا نەبێ. ناکرێ نە فێمینیسم نە هیچ رەوتێکی دیکەی کۆمەڵگە بە رەوشێك یان بیرێکی تایبەت ببەسترێتەوە. لامولیە هەر چەشنە هەوڵدانێك لەو بووارەدا باری بونیادگەرانە و ئایدۆلۆژیانەی لێدەکەوێتەوە و دەبێتە کۆسپێکی دیکەی کۆمەڵگە. بەڵام ئایا رێکخراوەکای ژنان رۆڵێکی ئەرێی هەبووە لە پەرەگرتنی وەها بزووتنەوەیەك؟ مامۆستا (مەولودی) دەڵێ: کاری رێکخراوەیی ژنان دەکەوێتە خانەی فێمینیستی لیبراڵ یان سۆسیالیستی، بە مانای ئەوەی کە هەوڵی ئەوە دەدەن کە رۆڵ و پێگەی ژن و مافی

عەبدولعەزیز مەولوودی:

دەبێ فێمینیستەکان مەودایان بدرێتی تا هەوڵی خۆیان بدەن بۆ پێشکەشکردنی داخوازییان

یەکسانی ژنان مسۆگەر بکەن. بۆ نموونە لە کوردستانی ئێران ئەو بزووتنەوە لهدوای سەرهەڵدانی رەوتی چاکسازی ناسراو بە ٢ی جۆزەردان(١٣٧٦ ی هەتاوی-١٩٩٧ی زایینی) پەرەی گرتوو ژنانی کوردیش هاوهەنگاو لەگەڵ ئەو رەوتە توانیویانە دەور بگێڕن. هەڵبەت جیاوازی کۆمەڵگەی کوردی لەگەڵ ناوەندێکی وەکو تاران کە لەوێدا ژنان زۆرتر کاریان کرد و بەهێزتر چالاکیان بۆخۆیان سەلماندووە، هە ر بە و

بۆنەشەوە دیارە ژنانی کورد لەگەڵ گرفتی زۆرتر روبەڕوو بوون. یەکێکیش لە چالاکیەکانی ژنانی کورد بواری فەرهەنگی و کۆمەڵایەتی بووە. وەك کاری رۆژنامەگەری، پێکهێنانی ئەنجومەنەکانی مەدەنی ژنان بەتایبەت لە بواری پاراستنی ژینگە و یارمەتیەکانی کۆمەڵایەتی و تاد. خاتوو (رێواس)یش دەڵێ: تائێستا لەکوردستان هیچ قوتابخانەیەکمان نییە بەناوی قوتابخانەی فێمینیزمی یاخود خەسڵەتەکانی فێمینیستی تەنیا لێرەو لەوێ قسەو باسی هەندێك کەسە. واتە ئەوانەی ئیش بۆ مافەکانی ژنان دەکەن چ ئەو رێکخراوانەی کە حزبین یاخود ناحزبی یاخود ئەو رێکخراوانەی کە نێودەوڵەتیشن، هیچ لەمانە خاوەنی بیروباوەڕی فێمینیزمی نین، چونکە هیچ یەکێك لەم رێکخراوانە خاوەنی فەلسەفەی دیاریکراوی خۆیان نین. لە رووی فیکرییەوە نارێکوپێکن جۆرێك لە ئیشکردنی هەڕەمەکیان پێوە دیارە. هەتا کۆی رێکخراو چالاکوانەکانی مافی ژنان کۆنەبنەوە و لەسەر پرۆگرامێکی دیاریکراو خۆیان رێکنەخەنەوە، قوتابخانەیەکی تایبەت بە کاروباری ژنان دانەمەزرێنن. خاڵی هاوبەش نەدۆزنەوە ناتوانن خاوەنی هیچ بزووتنەوەیەکی فێمینیزمی بن بۆ بەدەستهێنانی تەواوی مافە سیاسیی و کۆمەڵایەتی و ئابوورییەکانی تایبەت بەژنان. چونکە ئێمە لەکۆمەڵگەیەکی زۆر توندڕەوین. بۆ نموونە رێکخراوی ژنانی ئیسلامی لەگەڵ ریکخراوێکی ژنانی عەلمانی رێکناکەوێت بەهۆی ئەو جیاوازییەوە کە هەیانە. بۆیە ناتواننین ببینە خاوەنی هیچ بزووتنەوەیەکی فێمینیزمی، لەبەرئەمەشە هەرکەسەو بە تەنیا ئیش دەکەین و هەرکەسەمان سەر بە رێکخراوێکی حزبی جیاوازین، بۆیە ناتوانین ئەو بزووتنەوەیەش دروست بکەین. ئەو کێبرکێیەش لەکوردستان هەیە نەگەیشتۆتە ئەوەی لەگەڵ پیاوان بێت، بەڵکو لەگەڵ ژنان خۆیانە، چونکە ئێمە لەبەدەستهێنانی مافە سیاسییەکان سیستەمی کۆتامان بۆ دانراوە، بۆیە ناچارین بکەوینە یەکتر شکاندن بۆئەوەی هەرکەسەو هەوڵی کورسی خۆی بدات. هۆکاری نەگەیشتنمان بۆ کێبرکێ لەگەڵ پیاودا ئەوەیە کۆمەڵگە تائێستا ئەوەندە متمانەی نەداوە بەئێمە بتوانین ئەو کێبرکێیە لەگەڵ پیاواندا بکەین.

نازناوی ناشایستە لەسەر خێزان و کاریگەرییە کۆمەڵایەتییەکانی

لەکۆمەڵگەی کوردی و کۆمەڵگەکانی رۆژهەڵاتدا زۆرجار ناووناوبانگ و نازناو(لەقەب) بەتایبەتیش ئەگەر ناقوڵا و ناشایستە و ناخۆش بوو، دەبێتە مایەی بریندابوونی هەستی مرۆڤەکان، خستنە پاڵی ئەو نازناوانە کە رەنگە هیچ پێوەندییەکی بەکەسێتی ئەو تاکەوەش هەر نەبێت، بەڵکو وەك نازناوێك لەخێزان و بنەماڵەوە بۆی مایێتەوە، ئەم نازناوانە مەرج نییە بەهۆی کاری باشەوە بن، بەڵکو هەندێکیان دەرەنجامی کار و رووداو و بەسەرهاتی خراپەوە بن کە بەڕاستی دەبنە رێگر لەبەردەم ژیانی کۆمەڵایەتی و زۆرجاریش پێکهێنانی خێزان بەتایبەتیش بۆ کچان. لەم راپۆرتە لایەنە کۆمەڵایەتییە خراپەکانی نازناو و ناولێنانی ناشایستە دەخەینەروو، هاوکات بێ تاوانی کچ لەم مەسەلەیەدا روون دەکەینەوە:

(ئاورینگ حەمەفەرەج)ی فەرمانبەر بۆچونی وایە، تاکی کوردی قوربانیدەری ئەو نازناوە هەڵانەن کە هیچ پێوەندییەکی بەکەسێتی ئەو کەسەوە نییە بەتایبەت کچ، زۆرجار پرۆسەی هاوسەرگیری کچ لەسەر ئەو مەسەلەیە هەڵوەشاوەتەوە، لەخێزانێکدا ئەگەر باوك یان دایك یان هەر ئەندامێکی ئەو خێزانە کارێکی خراپ ئەنجام بدات، دەبێتە نازناوێکی خراپ، کە هیچ گوناهێکیشی نییە بۆچی دەبێت ببێتە رێگر بۆ کچ یان هەر ئەندامێکی ئەو خێزانە.

(ژیوار جەزا)ی قوتابی زانکۆی سلێمانی، کۆلێژی ئەندازیاری دەڵێت: ئێمە وا دەڕوانین کە ئەگەر کەسێك کارێکی نالەباری کرد، ئیدی ئەمە پەروەردەی خێزانەکەی بەرەو ئەو ئاقارەی بردووە، بەڵام بیرلەوە ناکرێتەوە کە تاك کاتێك لەخێزان دەردەچێت رووبەڕووی شتە جیاوازەکانی دەوروبەر دەبێتەوە و لەژێر کۆنترۆڵی خێزاندا نامێنێت، بۆیە دەکرێت لەژیانی رۆژانەیدا تووشی کارێکی هەڵە و خراپ بێتەوە، ئەمە چ پێوەندییەکی بە خوشك یان برا یان دایك و باوکەوە هەیە، لەکاتێکدا خێزانەکەیان دڵخۆش نین بەو کارە، بۆچی دەبێت ئەوان باجەکەی بدەن.

(ئارام جەمال) وەک رووناکبیر و نووسەر، باس لەبیر تەسکی تاکی کورد دەکات، کە ئەنجامدانی کار دەرهاویشتەی بیرکردنەوە و تێڕوانینی ئەو کەسەیە بۆ کارەکە، نەك پەروەردەو پێگەی خێزانی، لەوکاتەی مرۆڤ کارێك دەکات بیر لە دەرەنجامەکانی ناکاتەوە، لەکاتێکدا خوشکەکەی لەکاتێکی هەستیاردا تووشی ئەو حاڵەتە دەبێتەوە کە بۆچی براکەی ئەو کارە نالەبارەی کردووەو ئێستا کاریگەری لەسەر داهاتوو و ژیانی ئەو دەبێت؟ یاخود بەپێچەوانەوە کچێك هەڵەیەك دەکات، براکەی ببێتە گوناهبار، بۆیە با ئێمە روونتر سەیری دەرەنجامی کارەکان بکەین و پەیوەست نەبین بەناوی بنەماڵەو رەفتارو کەسایەتی ئەو خێزانە، بەڵکو تەنیا خودی کەسێتی ئەو کەسە وەربگرین و قبوڵی بکەین.

(ژیان والی) مامۆستا دەڵێت: وەك خۆم زۆر گرنگی بەناوی بنەماڵە دەدەم، تەنانەت لەژیانی خۆم جێبەجێم کردووە، چونکە ئێمە لەم کۆمەڵگەیەدا دەژین نەك کۆمەڵگەیەکی کراوە کە ئەو نازناو و قسانە قبوڵ نەکەن و بەهەند وەرینەگرن کە لەسەر خێزانی ئەو کەسە هەیە، ئەگەر لەگەڵ کوڕێکدا هاوسەرگیری بکەم کە خێزانەکەیان هەر ئەندامێکیان بێت نازناو یان کارێکیان کردبێت، وەك بۆ نموونە راو و رووت یا دزی یا هەر کارێکی ناشایستە و نابەجێ، ببێتە مۆرکێکی ناشیرین پێیانەوە، چۆن بتوانم ژیانی لەگەڵدا بەسەربەرم، ترسم لەقسە توندەکانی کۆمەڵگەیە، کە هەمیشە بەدواتەوە دەبن و لەداهاتوودا وەك میراتێك بۆ نەوەکان دەمێنێتەوە.

لەبەرامبەر هەموو ئەو بۆچونانەدا لەرووی لێکدانەوە دەروونی و کۆمەڵناسییەکەوە، خاتوو(میهرەبان جەلال) دەڵێت: مرۆڤ کاری هەڵەی لێدەوەشێتەوە، بەو مانایەی ئەگەر کارێکی خراپی بەئەنجام گەیاند مانای ئەوە نییە دوو هێڵی راست و چەپ بەسەر هەموو ژیانی خۆی و خێزانەکەیدا بهێنرێت، بەڵام لەم کۆمەڵگەیەدا تەنانەت ئەگەر باپیرەشی کارێکی کردبێت و بووبێت بە نازناوی ئەو خێزانە، نەوەکانی باجەکەی دەدەن و کاریگەردەبن پێی. مرۆڤ هەمیشە دەگۆڕێت و بەهەڵەکانیدا دەچێتەوە.

زیاتر لەم لایەنەدا کچ دەبنە قوربانیدەر، لەکوردیدا دەڵێن: (دایك ببینە کچ بخوازە) ئەم پەندە راستە، بەڵام ئەگەر دایك خراپ بێت، مەرج نییە کچەکەشی بەو شێوەیە بێت. فراوانتر بیربکەینەوە، پێدەچێت بەهۆی بارودۆخێکەوە دایکی تووشی هەڵەیەك بووبێت، ئیتر ئەمە بووبێتە بەرنامە و کچەکەشی بەهەمان شێوە بێت، لەئێستادا پێوەندییە کۆمەڵایەتییەکان فراوان بوون و تائێستاش هەوڵی خۆ رۆشنبیرکردن دەدات، بۆیە هیچ کەسێك بەرپرس نییە لەکەسێتی کەسانی خێزان و دەوروبەر.

پاش چوارده ساڵ لە ئاوارەیی و دەردە غەریبی، کە هاتەوە بە تاوانێک تۆمەتبارکرا

(هیوا) کە سەری خۆی هەڵگرت و ڕۆیشت هەژدە ساڵان بوو

(هیوا) کە گەڕایەوە وڵات کۆمەڵێك هیوا و ئاواتی وەدینەهاتووی لە دڵدا هەبوو، ئومێدی ئەوەی هەبوو هیچ نەبێ بەهۆیەوە قەرەبووی ئەو ساڵانەی بێبەشی و مەحرومیەتی خۆی و خێزانەکەشی بکاتەوە. بەڵام کە لە فڕۆکەخانە دابەزی هەر هێندەی زانی و چی وای پێنەچوو کە خۆی لەبەردەم بنکەی پۆلیس بینییەوە. ئەفسەرەکە زۆر بەڕێزەوە مامەڵەی لەگەڵدا کرد و پێیگوت: (هیوا) تۆ بەتاوانی ساختەکردنی بەڵگەنامەی ڕەسمی تۆمەتبار کراوی و لێکۆڵینەوەت لەگەڵ دەکەین. (هیوا) جارێ وەڵامی نەدابۆوە کە ڕۆژانی نەبوونی و مەینەتییەکانی هەژاری و ڕۆژە ناخۆشەکانی ڕێگەی هاتوونەهاتی سەفەری وەك برووسکە فیلمێك بە مێشکیدا گوزەری کرد. ئەو ڕۆژەی بەبیر هاتەوە کە بە باوکی وت: بابە چیتر بەرگەی ئەو ژیانە پڕ لە ڕەزاڵەتییە ناگرم. نە دینارێکی سووتام لە باخەڵ دایە نە کارێك هەیە بیکەم، سەری خۆم هەڵگرم و بڕۆم زۆر باشترە بێئیش و بێکار دانیشم، دەڵێن برسێتی ڕەگێکی لە هاری دایە دەترسم تووشی برادەری خراپ بم و ئەوانیش تووشی تاوانم کەن. بابم چاوی پڕ فرمێسك بوو سکی بە گەنجێتی من دەسووتا و خۆشی وەزعی زۆر باش نەبوو، کەچی زۆر ئازایانە خۆی سەر سەخت و وەك پۆڵا نیشان دەدا. حەزی نەدەکرد بڕۆم، بەڵام حەزیشی نەدەکرد ڕێگەم لێبگرێت. هەرچۆنێك بوو بەو حاڵەوە بەبێ پارە و پوول جگە لە هەزار دینارێکی ئەوسا هیچیترم پێنەبوو. ملی ڕێی هاتوو نەهاتم لەگەڵ کاکی قاچاخچی گرت. ئەوها لەگەڵ قاچاخچی ڕێکەوتبووم کە ئەگەر چەند نەفەرێکی بۆ پەیدا بکەم نە پارەم لێوەردەگرێت نە خەمی نان و مەسرەفیشم دەبێ. منیش بەزیادەوە نەفەرم بۆی پەیداکرد و ئەویش کردمییە هاوکار و هاوبەشی خۆی. باوکم کە نەخۆش بوو بە جگەرە فرۆشتن بە هەر جۆرێ بوو خەرجی ڕۆژانەی ماڵەوەی دابین دەکرد. خەمی بابم نەبوو ئەوەندەی خەمی دوو خوشکە جاحێلەکانم بووم. هەر چۆنێك بوو چاوێکم هەر لێیاندەبوو! بە دڵی پڕ کەسەرەوە خواحافیزیم لێیانکرد و ڕۆیشتم و چارەنووسی خۆم دایە دەست قەدەر. بە هەزار دەردە سەرییەوە چەندین ڕۆژ و هەفتە بەڕێوە، شاخ و داخ و دەشت و چۆڵەوانی ئێران و تۆرانمان بڕی. من لەهەموو هاوسەفەرەکانم گەنجتر و بچووکتر بووم. ئاخر تەمەنم تەنیا هەژدە ساڵ بوو، هەڕەتی گەنجایەتی و خۆشی تەمەنم بوو. بەڵام نە هەستم بە خۆشی تەمەن و نە خۆشی گەنجایەتیش دەکرد. خۆشی چی کە ژیانت یەك پارچە مەینەتی و نەبوونی و ناخۆشی بێت. بە پتر لە سێ مانگان ئینجا گەیشتینە وڵاتی یۆنان. ساڵێکیش لەوێ مانەوە، بە بەڵگەنامەی ناسنامە و وڵاتنامەی ناوی کەسێکی خوازراوەوە خۆمان ئامادە کرد کە بچینە وڵاتێکی ئەوروپی. خۆمان لەناو کامیۆنێکی گەورە و درێژ حەشاردا، ئای چ ڕەزاڵەتێك بوو خودایە، شانزە کاتژمێر لەناو شتوومەکان بە پشوو سواری قەرەپەستانێ و خۆ دانە پاڵ یەکەوە قەتیس بکرێت و بەند بیت، کوڕە هەر وەخت بوو بخنکێین، بۆ برە هەوایەك سوێمان دەبۆوە، کامیۆن کەپس و هەوا بڕو بێ کوون و کەلێن بوو، بە نۆرە هەموو ئەوانەی لەناو کامیۆنەکە بووین بەنۆرە دەممان دەخستە سەر ئەو کونەی کە ئەو کەمە هەواییەی لێدەهاتە ژوورەوە. هەتا گەیشتینە شوێنی مەبەست وەخت بوو هەڵبترۆقین. لەوێش ساڵەهای ساڵ چاوەڕێ بووم تا هەق و هقوقێکیان داینێ. ئیتر دەستم بە کار کردن کرد و شەو و ڕۆژ خۆم ماندوو دەکرد تا بتوانم برە پارەیەك بۆ ماڵەوە بنێرمەوە، باوکم چیتر بەو نەخۆشییەوە کار نەکات. زۆرم کەیف بەوە دەهات کە پارەکانم بۆیان دەناردەوە و بابم و دایکم دەیانگوت بەسە کوڕم چیتر پارەمان بۆ مەنێرەوە ئێستا لە خودای بەزیاد بێت لە هیچمان کەم نییە بەو برە پارەییەی کە بۆت ناردووین گوزەرانمان باشبووە.. (هیوا) لەو خەیاڵاتانەدا بوو کە ئەفسەرەکە بانگی کرد و ئاگاداری کردەوە کە وەڵامی پرسیارەکانی بداتەوە. دوای ئەو ئاگادار کردنەوەیەی ئەفسەرەکە، هیوا زنجیرەی یادەوەرییەکانی پچڕا، ئاوڕێکی لە ئەفسەرەکە دایەوە و پێیگوت: کاکە من بەڵگەنامەم ساختە نەکردووە بۆ ئەوەی تاوانێك بکەم، ئەو بەڵگەنامانەم بەناوی خۆمەوە وەرگرتووە بۆ ئەوەی لە وڵاتێکی ئەوروپی وەربگیرێم و بحەوێمەوە. بەخۆشم دەرمنەهێناوە. کە گوفتاری وەرگیرا بردیانە لای دادوەر و ئەویش بڕیاریدا دوانزە ڕۆژ بەند بکرێت. هیوا خەریکبوو شێت دەبوو، دەیگوت: بابە ئاخر من چواردە ساڵە ئاوارە و غەریب بووم هەر هیچ نا با دوو سێ ڕۆژان بچووبامایەوە لای کەس و کارم. لە هەمووشی ناخۆشتر هیوا شەش ڕۆژ بوو گیرا کەس و کاریشی وایاندەزانی هێشتا نەگەیشتۆتەوە. بووە دە ڕۆژێك بە هۆی کەسێکی خێرومەندەوە خەبەر گەیشتەوە ماڵیان. باوك و دایك دوای چواردەساڵی ئاوارەیی و غەریبی کە بۆ تاقە جارێکیش نەیاندیتبوو، لە بەندیخانە پێشوازییان لە کوڕەکەیان کرد و لە ئامێزیان گرت. هەر چۆنێك بوو بە زووترین کات پارێزەرێکیان بۆی گرت و بە دەستەبەسەری ئازاد کرا هەتا ڕۆژی دادگایی کردن. بەوە باش بوو پاش چوار مانگ کە پەڕاوی گەیشتە دادگای تایبەتمەند دادوەرەکە ساڵێکی حوکم دا، بەڵام جێبەجێکردنەکەی بۆ ڕاگرت.

ناكرێ منداڵ بكرێته قوربانی ململانێی نێوانی ژن و مێرد

دادوەر : عەدنان حەسەن دەلۆ

منداڵ كه دیاری و نیعمەتێكی خوداییه و درێژه پێدەری ژیان و بوون و كەینونەی مرۆڤه، كەچی هەر ئەو منداڵه رەنگه بكەوێته دۆخێكەوه كه لەرووی سۆز و ئینسانییەتەوه ببێته مایەی بەزەیی پێهاتنەوه ئینجا لەگەڵ ئەوەی كه جاری وا هەیه ژن و مێرد، كه له منداڵبوون وەزەحمەت دەكەون، دنیایەك مەشەقەت و دژواری ببینن، كۆڵێك پاره و پول خەرج بكەن هەر بۆ ئەوەی منداڵێكیان ببێ، كه منداڵیش دێته سەر دنیا بێئاگا لەوەی رەنگه ناكۆكی نێوان دایك و باوكەی ببێته هۆی سەر گەردان بوونی . ئەمه دۆخێكی ئینسانی هەست بزوێنه و دەبێ رێگه له حاڵەته بگیرێت . هەر لەبەر ئەوەشه (فقهاء)ی یاسا هەوڵیان داوه كه ئەو جۆره منداڵانه لەم جۆره حاڵەت و دۆخانه بپارێزن . جاری وا هەیه كاتێك ژن و مێرد دەكەونه نێو ناكۆكییەوه و ناكۆكییەكەیان دەكێشێته سەر تەڵاق و لێكجیابوونەوه، منداڵەكەیان دەكەنه ئامرازی دژایەتی كردنی یەك . ئینجا یا ئەوەتا ژنەكه منداڵەكه زەوت دەكات و ناهێڵێ باوكەكه منداڵەكەیی ببینێ، یان به پێچەوانەوه، كه ئەمەش رێك پێچەوانەی یاسایه . چونكه هەر دووڵای ناكۆك دەبێ لەوه بگەن كه سیستمێك هەیه له یاسادا پێیدەگوترێ سیستمی گشتی (النظام العام) واته شتێك كه پێچەوانەی یاسا و رێسای گشتی بێت قەدەغەیه و رەتدەكرێتەوه .جا قەدەغه كردنی دایك یا باوك له بینینی منداڵ له لایەن هەر یەكێكیانەوه بێت، پێچەوانەی سیستمی گشتییه و یاسا رێگەی پێنادات . ژن و مێرد ئەگەر وازیشیان له یەك هێنا بەڵام ناتوانن منداڵیان له یەك قەدەغه و حەرام بكەن . ئەوه حاڵەته رۆژانه له دادگاكاندا دەبینرێت كه دایك هەبوه هەموو شتێكی كردووه هەر بۆ ئەوەی مێردەكەی كه تەڵاقی داوه، نەتوانێ منداڵەكەی ببینێت . راسته بەخشینی منداڵ به یەكێكیان به پێی تەمەن و بارودۆخ و كۆمەڵێك هۆكارەوەیه و منداڵ چەند بچووكیش بێت ئەوەنده دایك مافی له باوەش گرتنی زیاتری هەیه، بەڵام جاری واش هەیه، منداڵ زۆریش بچووكه كەچی یاسا دایكەكه بێبەش دەكات له دایەنی كردنی، ئەوەش دادگا خۆی هۆكارەكان بەپێی یاسا دیاریدەكات و هەڵدەسەنگێنێ . جاری واش هەیه پیاو له رقی ژنەكەی كه تەڵاقی داوه یا له بێویژدانی و بێبەزەیی و كەمتەرخەمی خۆی، یا ژنێكی تری هێناوه به هاندانی ئەو ژنه تازەیەی، ئاماده نییه بژێوی منداڵەكەی بدات . لێرەدا یاسا بەزۆرەملێ ئەو ئەركه به سەر ئەوه پیاوەدا دەسەپێنێ و ناچاری دەكات كه بژێوی منداڵەكەی بدات . هەموو ئەوانه بۆ ئەوەیه تا وەكو مافی ئەو منداڵه بپارێزرێ و، خودی منداڵەكەش له هەر جەور و ستەمێكی دایك وباوكی بپارێزرێت چونكه منداڵ هەتا گەوره دەبێت ئەمانەتێكه بەسەر دایك و باوكییەوەیه، پێویسته هەقی ئەو ئەمانەته به جوانترین شێوه بدرێت و یاساش وەك رێكخەری پەیوەندییەكان و بەدیهێنەری داد ودادپەروەری و پاراستنی مافەكان، ئەم ئەركه دەخاته ئەستۆی دایك و باوك ئەم مافانەی منداڵیش دەپارێزێت . بۆیه زۆر بەلامەوه گرنگه، كه دەزگاكانی راگەیاندن و پارەزەرانیش هەوڵبدەن ئەو هوشیارییه یاساییه له ناو چین و توێژەكانی كۆمەڵ بلاو بكەنەوه كه منداڵ ئەمانەتێكه له ئەستۆی دایك و باوك، هەوڵنەدەن بیكەن به سووتەمەنی ناكۆكییەكانیان و ستەمیان لێبكەن و له مافەكانیان بێبەشیان بكەن . ئەوان دەتوانن لێكجیا ببنەوه و ژیانی تازەیان دەستپێبكەنەوه، بەڵام ناكرێ له منداڵەكانیان جیاببنەوه، ئەوان بەشێكن له جەستەی دایك و باوك، ئەی له خۆڕا نەوتراوه منداڵ جەرگی دایك و باوكییەتی.

بەرپرسی فایلی كۆمەڵایەتی: كامەران جەلال.. بۆبابەت و سەرنجەكانت پەیوەندی بكە :
Mobile: 07504944607 Email: komelayeti@gulan-media.com

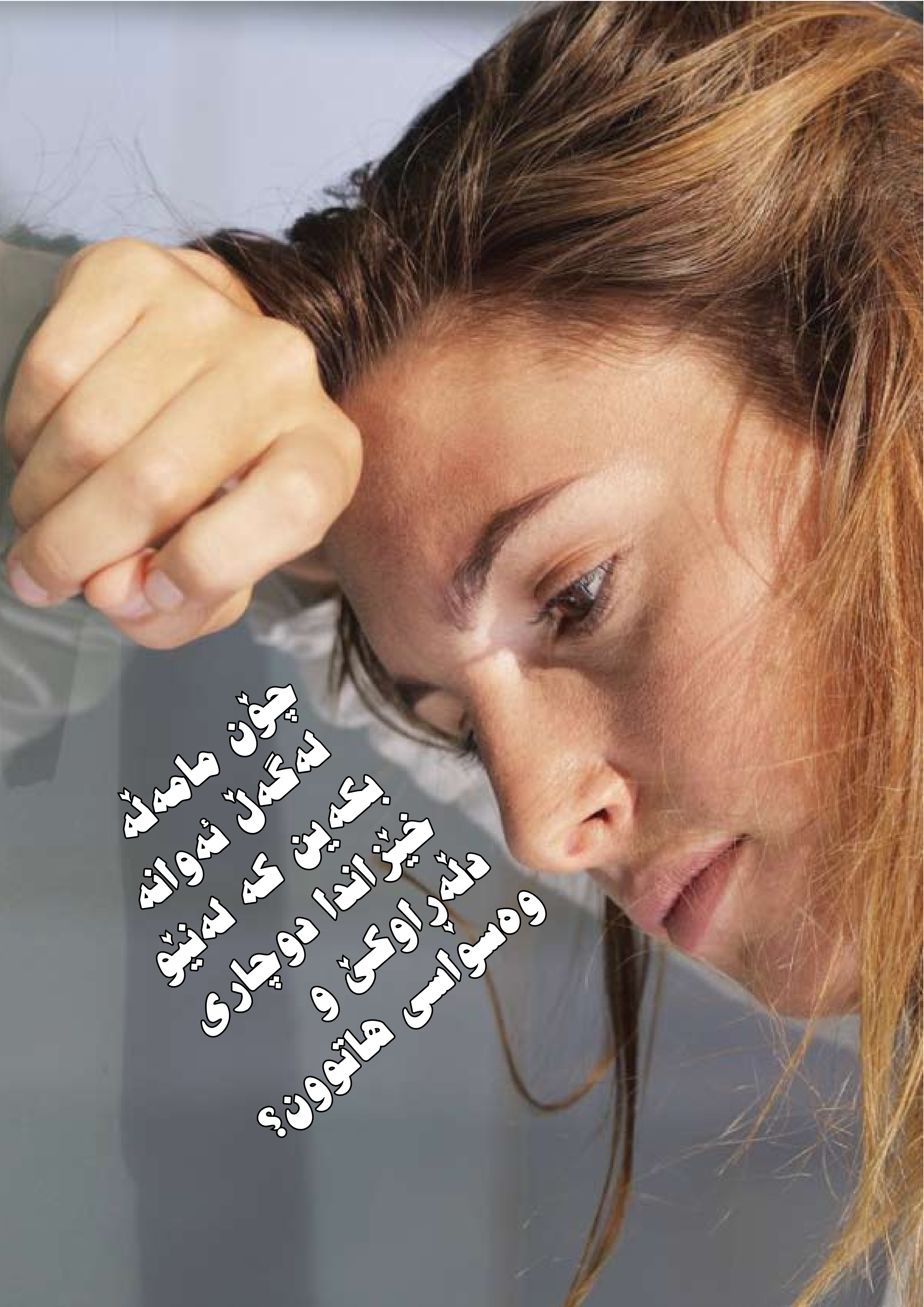
چۆن مامەڵە
لەگەڵ ئەوانە
بکەین کە لەنێو
خێزاندا دوچاری
دڵەڕاوکێ و
وەسواسی هاتوون؟

وەسواسی یان بەکوردییەکەی دڵەڕاوکێ وەك زۆربەی نەخۆشییە دەروونییەکانی تر چەندین گریمانەو لێکدانەوەی بۆ کراوە، هەندێك لە زاناکان لەسەر ئەو بڕوایەن وەسواسی لەرێگەی لاساییکردنەوە لە باوانەوە بۆ وەچەکانیان دەگوازرێتەوە، بەڵگەشیان ئەوەیە کە زۆربەی ئەندامانی ئەو جۆرە خێزانانە تووشی مەراق و وەسواسی دەبن. زۆرجاریش هۆکاری بۆماوەیی رۆڵی دەبێ لە گواستنەوەی ئەم نەخۆشییە. هەندێك لە زانایانیش هۆکاری ئەم نەخۆشییەیان پابەندی پێکهاتەی دەروونی تاکەکان کردوون. بەهەرحاڵ، هۆکارەکان هەرچییەك بن، بوونی کەسانێکی وەها لە ناو خێزاندا کێشەیەکی ئاڵۆزە بۆ ئەندامانی ئەو خێزانە. لەم رێپۆرتاژەدا هەوڵدەدەین ئەم کێشەیە بخەینە بەر باس...

سەرەتاش (تریفە ئامانج) تەمەنی ١٦ ساڵەو لەو بارەیەوە دەڵێت: کە منداڵ بووم دایکم ئەم گرفتەی هەبوو، تا کۆتایی نان خواردن چەندین جار لەسەر سفرە دەمانێرێتەوە بۆ دەست شۆرین، چونکە ناتوانێت دڵنیابێت لەوەی کە من و خوشك و براکانم دەستمان خاوێن بێت. لەگەڵ ئەوەش هەمیشە کێشەی هەیە لەگەڵ باوکم لەسەر پاك و خاوێنی. ئەگەر چی چەندە خەریکی ماڵ و خۆمان بین ئەو بەهیچ جۆرێك لێمان رازیی نابێت.

ئەم کێشەیەی دایکم زۆربەمانی بێزارکردووە، خوشکە گەورەکەشم هەمان کێشەی دایکمی هەیە، زۆرجار پێیدەڵێین کە ئەمە گرفتە هەوڵبدات لەخۆیی بکاتەوە، بەڵام ناتوانێت و هەمیشە لە گوماندایە لەو شتانەی کە بەریدەکەوێت ئیتر هەرشتێك بێت.

گرنگیدانی زۆر بەتەندروستیی خوود یەکێکی ترە لە نیشانەکانی وەسوەسیی. زۆر چوونە لای دکتۆر و زۆر هاوارکردن لە ئازار هەرچەندە هەوڵبدرێت و بەوەی بگەیەنێت کە ئازارەکە ئەوەندەش نییە، بەڵام ئەو دەیسەپێنێ بەسەر خۆیدا کە نەخۆشێکی زۆر بەئازارە. (ئاری ئەبوبەکر) تەمەنی ٢٣ ساڵە و ماوەی چەند مانگێکە نەشتەرگەریی کردووە. بەڵام هەستێکی زۆر ناخۆشیی تووش بووە و دەڵێت «لە دوای نەشتەرگەریەکەمەوە وا هەست دەکەم، ئازارەکەم زیاد دەکات، چەندین جار سەردانی دکتۆرم کردووە، بەڵام دڵنیایە لە باشی تەندروستیم. لەم ماوەیەدا چوومە لای دکتۆرێکی دەروونی ئەو پێیووتم کە تووشی دەردی واسواسیی بووم و هیچ گرفتێکی ترم نییە. ماوەیەك باش دەبمەوە دواتر وام لێدێتەوە، ناتوانم خۆم لەو گرفتە بهێنمە دەرەوە، بەتایبەت ئەو کاتانەی کە بیر لە نەشتەرگەرییەکە دەکەمەوە، چونکە پێش ئەوەی ئەو نەشتەرگەرییە بکەم زۆر دەترسام لە نەشتەرگەری، هەربۆیە تووشی گرفتی دەروونیش بوومەوە، ئەگینا پێشتر باوەڕم بەوە نەبوو کە تووشی دڵەڕاوکێ و واسواسیی ببم.

هەندێکجار کارەساتە دڵ تەزێنەکانیش هۆکارێکن بۆ ئەوەی مرۆڤ تووشی واسواسیی بکەن لە رێگەگرتن و بە پاساوی روونەدانەوەی ئەو رووداوە، بۆیە دوای لەدەست دانی ئازیزێکیان هەمیشە لە کەسەکانی تر دەپرسنەوە بەتایبەت دایکان و باوکان، لەمبارەیەوە (مەریەم محەمەد) کە پێشتر دوو منداڵی مردووە دەڵێت: لەدوای لەدەست دانی شەهێنی کچم و سەروەری کوڕم کە بە کارەساتی ئۆتۆمبێل لەناوچوون، ئیتر لەوساوە تا ئێستا توانای ئۆقرە گرتنم نەماوە بە رۆژ بەو حاڵەوە دەمێنمەوە تا شەوانە هەمووان دێنەوە ناو ماڵ. هەر جارێك کە لەدەرگا دەدرێت وا هەست دەکەم هەواڵێکی ناخۆشم پێدەگات، بۆیە لە جێگەی خۆم رادەچنم و دەمودەست ئۆقرەم لەبەر دەبڕێت، ئاخر ئازارێکی هێندە بەسوێم چەشتووە نامەوێت جارێکی تر دووبارە بێتەوە. بۆیە هەمیشە داوا لە منداڵەکان دەکەم کە ئەوەندە نەچن بۆ شوێنی دوور، کە دەشچن هەتا دێنەوە ئیتر من شێت دەبم و سەد تەلەفۆن دەکەم، سەد پرسیارم لا دروست دەبێت. بەهۆی ئەم گرفتە دەروونییەوە منداڵەکان چەندین دکتۆریان پێکردووم ماوەیەك باش دەبم، بەڵام دوای ماوەیەك دیسان واملێدێتەوە. تەواوی منداڵەکانم بێزار کردووە بەم گرفتەمەوە.

پسپۆرانی تەندروستی رێنمایی خێزانەکان دەکەن لەوەی زۆر بەباشیی ئاگایان لە باری دەروونی ئەو کەسە بێت کە تووشی وەسواسیی بووە و ئاگاداریان دەکەنەوە کە بەهیچ جۆرێك هەوڵنەدرێت گاڵتەیان پێبکرێت و دڵیان رابگیرێت و هیچ کات بەتەنیا بەجێیان نەهێڵن، چونکە تا بەتەنیا بن زیاتر فشاری دەروونی زیاتریان بۆ دێت. هەر لەو بارەیەوە پزیشکی شارەزا لە بواری نەخۆشییە دەروونییەکان (شەهلا فەتاح) ئاگاداری ئەو خێزانانە دەکاتەوە کە کەسێکیان هەیە دووچاری دڵەڕاوکێ و وەسواسی بووینە کە: باشترین چارەسەر بۆ ئەو جۆرە کەسانە ئەوەیە کە بە زووترین کات سەردانی پزیشکی پسپۆریان پێبکەن بۆ ئەوەی هەرچی زووترە بتوانرێ دەستنیشانی نەخۆشییەکەیان بۆ بکرێت و سەرچاوە و هۆی نەخۆشییەکەیان بۆ بدۆزرێتەوە، تاوەکو بتوانرێ چارەسەری پێویست و وردی بۆ دابنرێت. چونکە جاری وا هەیە دڵەڕاوکێیەکە سووك و سادەیە پێویستی تەنیا بە چەند رێنماییەکی پزیشکی هەیە، جاری واش هەیە ئەگەر زوو چارەسەری بۆ نەکرێت رەنگە لێی پیس بکات و تەواو حاڵی تێکبدات و پێویستی بە خەواندن هەبێت لە نەخۆشخانە و بخرێتە ژێرچاودێری و چارەسەری پزیشکی درێژخایەن.

ئەو کوڕەی بەدەرکردن

خۆشەویستی دایك و باوك زۆر لەوە گەورەتر و پیرۆزترە کە ئێمە لەبەرامبەر هەرشتێك کە پێمانوایە بەنرخترینە، لەدەستی بدەین. دایك و باوك هەمیشە لەخەمی بوونی منداڵ و داهاتووی منداڵەکانیاندان، سەرجەم ژیانی خۆیان دەکەنە قوربانی، منداڵ هەست بەم ئەرك و ماندوبوونەی دایك و باوك ناکەن، کاتێك دایك و باوك منداڵەکانیان پەروەردە دەکەن و لەسەر باشترین شێواز ژیانیان بۆ دابین دەکەن، تادەگاتە ئاستی پێکهێنانی پرۆسەی هاوسەرگیری، دەبینین لەو کاتەدا ئەگەر یەکێك لەدایك و باوك کۆچی دوایی کردبێت و ئەوەی دیکەیان مابێت، ئەوا ئامادەیی ئەوەیان نابێت خزمەتی بکەن، بەپێچەوانەوە لەبەرئەوەی ڕەزامەندی هاوسەرەکانیان(ژنەکانیان) بێنەدی ئاساییە ئەگەر بیانکەنە دەرەوەی ماڵ و لەسەر شەقامەکان ژیان بەسەر بەرن. سەیرە پیرەژنێك کە تەمەنی ٧٣ ساڵ بێت دەبێت چۆن شەو لەبەردەم دوکانێکدا بەسەر بەرێت، کوڕەکەشی لەماڵەوە لەوپەڕی ئاسودەیی و دڵخۆشیدا بژی، تۆ بڵێیت وا هەستی کردبێت کە هەرگیز دایکی نەبووبێت؟ یان چۆن توانیویەتی لەژوورێکی گەرمدا سەرخەوێك لەوپەڕی ئارامی و بێ خەمیدا بشکێنێت کەچی دایکی بەم سەرماو سۆڵەوە کراوەتە دەرەوەی ماڵ. ئەوەی دەیگێڕینەوە لەدەمی ژنێکی ٧٣ساڵەوە دەبیستین کە کوڕێکی لەو چەشنەی هەیە...

بەئاواتی لەدایکبوونی کوڕێك

ئەم دایکە چیرۆکی خۆی بەم جۆرە بۆ گێڕاینەوە و وتی: لەو ڕۆژەی کە من و باوکی ڕێکەوت پرۆسەی هاوسەرگیریمان کرد، چاوەڕێی ئەوەبووین کە یەکەم منداڵمان خوای گەورە کوڕێکمان پێبدات بۆئەوەی هەمیشە لەسەرەتاوە ماڵمان ئاوەدان و پڕ بەختەوەری بێت. ڕێکەوت کوڕی تاقانەم بوو، دوای شەش ساڵ لەچاوەڕوانی منداڵ، کچێکمان بوو، دواتر لەدوای سێ کچ،

ـــی دایکی پەشیمان بۆوە

(ریکەوت) لەدایکبوو. هەربۆیە ناومان (ریکەوت) لەبەرئەوەی چاوەڕێی ئەوە نەبووم کە منداڵی دیکەمان ببێت. هاوکات ئەو ڕۆژەی کە (ریکەوت)ی تیا لەدایك بوو لەژیانی من و باوکیدا بەریکەوت شتێکی زۆر خۆش ڕوویدا کە هەموو ژیانی ئێمەی گۆڕی، بەخواستی هەردووکمان ئەو ناوەمان بۆ هەڵبژارد، نەمزانی هەر بەریکەوت من لەو ماڵە دەکاتە دەرەوە.

دوای ژنهێنانی بۆ ماوەی هەشت مانگ (ریکەوت) کەوتە بیانو گرتن لێم بۆئەوەی لەماڵی ئەوان نەمێنم و بچمە ماڵی کچێکم بژیم. ڕۆژانە بووکەکەم دەکەوتە بۆڵە بۆڵ و توڕەبوون، دەیووت: من خاوەن بڕوانامەی بەرزم بێزم نایەت پیرەژنێك بەخێو بکەم، من بۆ ئەوە شووم بەکوڕەکەت نەکردووە کە خزمەتی تۆ بکەم، پێمدەوت: باشە من پێویستم بەخزمەتی تۆ نییە، بەڵام ئەوەندە هاوار مەکە بەسەرمدا، چونکە هەر خۆم دەزانم چۆن ریکەوتم پێگەیاندووە.

لەدوای ئەو هەموو بێزارییە دڵم نەدەهات بە(ریکەوت)ی کوڕم بڵێم، ئەموت با کێشە لەسەر من دروستنەکەن. بەڵام ئەم خۆڕاگریەم بێسود بوو، تا ڕۆژێك بە کوڕەکەمم وت: ڕۆڵەگیان خۆت باش دەزانیت لەهەموو دنیا تەنیا تۆم هەیە ئێستا بەم پیرییە چۆن دەتوانم بچمە ماڵی زاوایەکم بژیم لەوانەیە پێیان خۆش نەبێت، هەرچۆنێك بێت ئێرە ماڵی کوڕی خۆمە بێمنەتترە، بەڵام وا هەست دەکەم کە ئیتر من لەم ماڵە جێم نابێتەوە. (ریکەوت) هیچ وەڵامی نەدامەوە، منیش هەموو ئەو ژیانە تاڵەم بۆ گێڕایەوە کە چۆن لەبەر خاتری ئەو ژیانمان خستبووە نارەحەتییەوە. لەبەرئەوەی ناردمان بۆ دەرەوەی وڵات و خوێندنمان پێتەواو کرد. ئەمانەم هەموو بۆ باس کرد، بەڵام بێسوود بوو. لەوەڵامدا پێیوتم: دایە گیان ئەوەی تۆ باسی دەکەیت ئەرکی دایك و باوکە بۆچی باسی دەکەیت، کە ئەم وەڵامەی دامەوە ترسم لێنیشت، لەوەی کە ڕۆژێك دێت ئەمیش بەهەمان شێوەی بووکەکەم لێم بێزار دەبێت.

ژیانی شەوی دایکێك لەسەر شەقام

دایکی کڵۆڵ بەردەوام دەبێ لەسەر گێڕانەوەی نەهامەتییەکانی خۆی و دەڵێت: لەشەوێکی زستانی زۆر ساردا بوو، هێشتا نانی ئێوارەمان نەخواردبوو لەبەرئەوەی ئەوان درەنگ دەهاتنەوە دەبوو چاوەڕێیان بکەم تا دێنەوە و خواردنێك دروستدەکەن. نزیکەی کاتژمێر ٨ی شەو بوو، کە هاتنەوە، (ریکەوت): وتی دایە وەرە نان بخۆ خواردنم لەدەرەوە هێناوە، ئەمەی وت و ژنەکەی هاواری کرد وتی: بۆی بەرە بۆ ژوورەکەی من بێزم نایە نانی لەگەڵدا بخۆم، چونکە چەند ڕۆژێکە نەخۆشە. لەسەر ئەم قسەیە لەگەڵ ریکەوت لێیان بوو بەناخۆشی و دەنگە دەنگ، چەندین قسەی ناخۆش و ناشیرینان بەیەکتر وت هەرگیز هەستت نەدەکرد ئەم دوو کەسە ژن و مێرد و خاوەن بڕوانامەی بەرز بن. دوای مشتومڕێکی زۆریان ئاخیرییەکەی (ریکەوت) بەناچاری ملی بۆ ژنەکەی کەچ کرد و بە گوێی کرد و (ریکەوت) وتی: ئەوا من لەبەر خاتری تۆ دایکم دەکەمە دەرەوە بزانم تۆ ئاسودە دەبیت. وتم: ڕۆڵەگیان بۆچی دەمکەیتە دەرەوە هیچ نەبێت تەلەفۆن بکە بۆ خوشکێکت بابێت بمبات، خۆت دەزانی دەرەوە چەند ساردە و نانیشم نەخواردووە. وتی دەتۆش ئابڕوومان بەرە چۆن تەلەفۆن بۆ خوشکەکانم دەکەم. وتم: ئەی بەوە ئابڕووت ناچێت بمکەیتە دەرەوە؟!!!

هەرئەوەندەم زانی پەلاماری داماو بردمیەوە دەرەوە بۆ ناو ئۆتۆمبێلەکەی، هەرچەند هاوارم کرد بێسود بوو وتی: هاوارمەکە با نەتکوژم. (ریکەوت) زۆر بێ بەزەییانە منی بردە سەر شەقامێك لەبەردەم دوکانێکدا فڕێی دام، تەنیا یەك بەتانی بۆ هێنابووم، هەتا گەیشتینە ئەوێ هەر دەگریام دەمووت: ڕۆڵە من دایکی تۆم بۆچی لەبەر خاتری ژنەکەت دەرم دەکەیت؟ کاتێك بەجێیهێشتم نەمدەزانی چی بکەم برسی و بێتاقەت لە شەقامێکی چۆڵ و تاریك، دەترسام گیانلەبەرێك پەلامارم بدات، ئیدی بەو نارەحەتییە و بەو سەرما و سۆڵەوە ئەو شەوەم بەسەر برد.

بۆ بەیانی کە خاوەن دوکانەکە هات و دوکانەکەی کردەوە لێیپرسیم بۆچی لێرەیت دایکە؟ لەبرسانا نەمتوانی وەڵامی بدەمەوە، هەر ئەوەندەم توانی بڵێم توخوا تیکەیەك نانم بدەیە زۆرم برسییە. دوای ئەوەی خواردنی بۆ هێنام و ئاگرێکی بۆ کردمەوە کەمێك هاتمەوە سەرخۆم، بۆم باسکرد کە چۆن منیان فڕێداوە، پێشمووت کە من دایکی کێم. بەهەرحاڵ دراوسێ دوکانێکی ئەو کوڕە هات بۆ لام کە ناوی (جەماڵ) بوو وتی: وەرەوە دەتبەمەوە بۆ ماڵی خۆمان دایکێکی وەك تۆ پیرم هەیە بۆ خۆتان پێکەوە بن. یەکەمجار ڕازی نەبووم، بەڵام دوایی زۆری لێکردم و منیش ڕازی بووم کە لەگەڵیدا بڕۆم.

پەشیمان بوون لەدوای (٣) مانگ

دوای ئەوەی بۆماوەی (٣) مانگ لەماڵی (جەماڵ) مامەوە، ڕۆژێك (جەماڵ) هاتەوە وتی: ئەمڕۆ کوڕەکەت هاتووە هەواڵی پرسیویت، ئێمەش پێمان وتووە کە نەمان بینیوویت، ئیتر ڕۆیشت. سەرباری هەموو خەمەکانی خۆم، خەمی دڵی (ریکەوت)م بوو. دووبارە پاش ماوەیەکی دیکە (جەماڵ) وتی: ئەمڕۆ کوڕەکەت دیسان هاتووە بۆ دوکانەکەم و وتی: من هەموو سلێمانی گەڕاوم و چوومەتە خانەی پیران و لەوێش نەبووە، پێم بڵێن دایکم لەکوێییە؟ ئینجا دەستی کرد بەگریان و بەسەرهاتەکەی گێڕایەوە و زۆر خۆی بە تاوانبار دەزانی، زانیمان کە چەند پەشیمانە لەو کارەی کردوویەتی، بۆیە ئێمەش پێمانوت کە لەلای منە، بەڵام ناهێڵم بیبەیتەوە و تەنانەت بیشی بینیت. ئیتر (ریکەوت) پێیوتبوو کە ژنەکەی بۆتە هۆکار بۆ دەرکردنی دایکم بێجگە لە دایکم لەگەڵ منیشدا ڕۆژ بە ڕۆژ مامەڵەی خراپ دەبوو، بۆیە هەرزوو بڕیارمدا لەیەکتر جیاببینەوە، ئێستا هاتووم کە دایکم بەرمەوە، لەدوای وەرگرتنی بەڵێنێکی زۆر، ڕازی بووم کە بێت لەگەڵمدا.

کاتێك (ریکەوت) هات بۆ ماڵی (جەماڵ) زۆر سەیر بوو بەلامەوە، یەکسەر باوەشی پێداکردم و دەستی ماچ کردم و فرمێسك بەچاویدا هاتە خوارەوە و وتی: دایەگیان دەبێت لێم ببووریت، لەئاست تۆدا هەست بەشەرمەزاری دەکەم، بەهەرشێوەیەك بێت دەبێت لەگەڵمدا بێیتەوە، لەناو هاوڕێ و کەسوکارەکەمدا تووشی ڕووڕەشی هاتووم. پاش پاڕانەوەیەکی زۆر و لەبەر ئەوەی کە دایك دڵی زۆر میهرەبانترە لەڕۆڵەکانی، بۆیە لەگەڵیدا ڕۆیشتمەوە، لەو ڕۆژەوە بەشێوەیەك خزمەتم دەکات کە هەرگیز بەو شێوەیە نەمبینیوە، دەڵێت تا تۆ لەژیاندا مابیت جارێکی دیکە من ژن نەهێنم نەوەك جارێکی تر ئازارت بدەمەوە.

گۆڕانـــكاری لەژیانـــی تاك و كۆمەڵگەدا ئاماژەیـــە بۆ زیندوێتی مرۆڤەكان لـــەرووی دەروونەوە، گۆڕانكاری لەو كەلوپەلانەی لەناو ماڵ و دەزگا گشـــتییەكاندا دەكرێت، دەبنە هۆی دروســـتكردنی كەشـــوهەوایەكی لەبار بۆ ژیان و گوزەرانی ئەو كەســـانە، لەمیانەی گۆڕانكاریدا ئەوە دێتە پێش كە زیادەڕەویی و چاولێكەری بێتە بوون تا دەگاتە ئەو ئاستەی كە زیان بەلایەنی ماددی بگەیەنێت، ئەگەر

گۆڕینی کەلوپەلی ناوماڵ، مۆدێله یان چاولێکەرییه

چنور حەمەرەزا، كارمەندی بانكی وەركا، بـــاس لـــەو خەرجیـــە زۆرانە دەكات كـــە ژنان دەیخەنە ئەســـتۆی هاوسەرەكانیان، لەكاتێكدا ئەوە دەزانن كە داهات و مووچەكەی چەندە، گۆڕینی كەلوپـــەل تا ئەو ئەندازەیـــە گرنگە و پێویستە ئەگەر لەكاركەوتووبێت یاخود پێویســـتیەكی زۆرت پێـــی هەبێـــت، لەئێستادا لەپێویستی چۆتە دەرەوە وەك مۆدیلێكـــی لێهاتـــووە، هەموو تاكێك حەزی لەگۆڕانـــكاری و تازەگەریە، بـــەڵام بـــەو ئەنـــدازەی كاریگەری لەســـەر چۆنیەتی ژیان و بەڕێوەبردنی خەرجیەكانی خێزان نەبێت.

بۆ پشتڕاســـتكردنەوەی قســـەكانی چنور(پەرژیـــن عەلـــی عومەر) وەك فەرمانبەری خانـــەی وەرگێڕان، باس لەوە دەكات: كە گۆڕینی كەلوپەل وەك چاولێكەری لێهاتـــووە، ژنێك دەبینێت ماڵی هاوڕێیەكی یان كەسێكی نزیكی لەوپـــەڕی مۆدێرنـــی و جوانیدایە و ماڵەكەی خۆی بەو چەشـــنە نابینێت، ئەمەش دەبێتە هۆی ئەوەی كە ژنەكە ئەگەر بەقەرز و قیستیش بێت ماڵەكەی هاوچەشنی ئەوان لێبكات، هەرچەندە ئەمـــەش بۆ هەموو كەس ناگونجێت و دەبێتە هۆی دروستبوونی كێشەو گرفت لەناو خێزاندا، چونكـــە ئەگەر ژنەكە خـــاوەن ئابووریەك نەبێت هاوســـەرەكەی بەتەنیا ناتوانێت ئەو ئەركە بگرێتە ئەستۆی خۆی.

شێرزاد بابەكر، مامۆستای سەرەتایی باس لەگۆڕینی كەلوپەلی ماڵ دەكات، ئاماژە بۆ ئەوە دەكات كە هەموو ژنێك بەو چەشنە نییە، بەڵكو پیاویش حەزی لەگۆڕینی مۆدیلی ماڵەكەی هەیە و دەڵێت: خۆم حـــەز بەكڕینی كەلوپەلی ماڵ دەكـــەم و ژنەكەم حەزی پێناكات و زۆرجار ناڕازیشە لەكڕین و گۆڕینی كەلوپەلەكاندا، سر و و شـــتی مـــر ۆ ف پێو یســـتی بەگۆڕانـــكاری هەیـــە تەنانـــەت ئەگەر شـــتێكی

خاوەن ئاستێکی ئابووری باش نەبێت، ئەمە لەلایەك، لەلایەکی دیکەوە تاکەکان دەخوازن بەشێوازی مۆدێرن کەلوپەل و پۆشاکیان بپۆشن، ئایا ئەمە لەگەڵ مۆدێرنەدا یەك دەگرێتەوە یاخود ئەوەتا دەیانەوێت وەك جۆرێك لەخۆ دەرخستن ئەوە بنوێنن کە خاوەن ماڵێکی مۆدێرنن، بۆ زیاتر وەڵامدانەوەی هەموو پرسیارگەلانەی دروست دەبن، چەندین وەڵامی جیاوازمان لەلایەن کەسانی جوداوە دەست دەکەوێت:

سادەش بێت ئەو کاریگەریەی دەبێت.

لەئێستادا دەبینین کە وەك مۆدیلێك لەماڵەکاندا کەلوپەلەکان بەرلەوەی لەکاربکەون دەگۆڕدرێن، بێگومان ئەمەش لەرووی داراییەوە خەرجیەکی زۆری دەوێت، هەرچەندە تەنیا بەمۆدێلکردنی کەلوپەلی ماڵی نەگرتۆتەوە، بەڵکو گەیشتۆتە ئاستی خانوو و ئۆتۆمبێلەکان، هەروەك عومەر رەشید وەك پسپۆریەکی ئابووری دەڵێت: گۆڕینی خانوو و ئۆتۆمبێلەکان زۆرترین داهات و خەرجی دەوێت، داهاتی تاکەکان لەئێستادا لەئاستێکی ئەوەندە بەرزدا نییە کە بەئاسانی بگۆڕدرێن، بەڵام هۆکار و رێگەی دیکە دۆزراوەتەوە بۆ ئەو مەبەستانە، وەك شێوازی قیست، کاتێك خانوو و ئۆتۆمبێلەکان بەقیست کران، ئەوا کەلوپەلەکانی دیکە زۆر ئاسایی دەبنەوە، بەڵام دەبێت خێزان بەگشتی ئەوە لەبەرچاو بگرێت کەدەبێت ئەوەندە کەلوپەل بگۆڕێت یان بیکڕێت کە کاریگەری لەسەر داهات و خەرجی ئەو خێزانە نەبێت، پاشەکەوتی پارە بۆ شتی دیکە سوودی لێ وەربگرن نەك بۆ بەمۆدیلکردنی ماڵەکەی، چونکە هەمیشە مۆدێلەکان دەگۆڕێن. ئەگەر بەو چەشنە بێت دەبێت بەردەوام سەرقاڵی گۆڕینی کەلوپەل بین و شتە گرنگەکانی دیکەی ژیانمان لەبیر دەچێتەوە.

هاوراز صۆفی، توێژەری کۆمەڵایەتی ئەوە روون دەکاتەوە، ئەوەندەی وەك چاولێکەری لێهاتووە، ئەوەندە وەك لایەنی دەروونی سەیر نەکراوە، ژنێك ماڵی خۆی بەراورد بەماڵە دراوسێ و هاوڕێکانی دەکات، ئەگەر لەرووە دەروونیەکەوە سەیری بکەیت ئەگەر بەشوێنگۆڕکێی کەلوپەل بێت لەماڵدا، دەتوانرێت ئەو گۆڕانکاریە بکرێت، بەڵام هێشتا کەلوپەلێك لەکارنەکەوتووە یاخود کۆن نەبووە، دەگۆڕدرێت. تەنیا دەیگەڕێنمەوە بۆ لاساییکردنەوە و چاولێکەری، ژن هەیە بەردەوام بەدوای کەناڵی تەلەفزیۆنەوەیە تا بزانێت چ مۆدێلێك هاتووە تا جێبەجێی بکات، بەڵام هەوڵ نادات کەمێك بەدوای زانست و بەرۆشنبیرکردنی خۆیەوە بێت.

بەردەوام گۆڕینی ماڵ و پۆشاك و خانوو و ئۆتۆمبێل ئاماژە نییە بۆ رۆشنبیر بوون و لێهاتوویی ئەو کەسە، بەڵکو بۆ ئەوەیە کە کەسانی دەوروبەر پێی بڵێن فلان کەس، کەسێکە لەسەر مۆدیل دەڕوات، ئەگەر هەرکەسێك بەو چەشنە بیربکاتەوە زیان بەلایەنی ئابووری خۆی و خێزانەکەی دەگەیەنێت.

ئایا جوانی رووخسار و بوونی سامان خۆشبەختی دروستدەکات؟

جوانی و دەوڵەمەندی زۆرجار بوونەتە بنەمایەکی سەرەکی بۆ هاوسەرگیریی، چونکە زۆرێك لەکچان ئاواتەخــوازن کوڕان ئەم دوو خاڵەیـــان تێدا هەبێت، ئەگەر ئەو دوو داواکارییەیان بۆنەهێننەجێ، ئەوا بە نەخێـــر وەڵامیان دەدەنەوە. ئەو جۆرە کچانە پێیانوایە کە خۆشبەختی لەپارە و رووخساری جواندایە. لێرەوە دەکرێت بپرســـین بۆچی کچان هەمیشـــە بەدوای کوڕێکدا دەگەڕێن کە یەکێك لەو دوو داواکارییەیان تێدابێت و گرنگی بەلایەنی رۆشنبیری نادەن؟ ئایا کوڕانیش بەهەمان شـــێوە بیردەکەنـــەوە؟ لەم ئانەدا تاچەند هەردوو رەگەز توانیویانە لەو هەڵبژاردنەیاندا خۆشبەختی دەستەبەربکەن؟ بۆ وەرگرتنی بۆچونی هەردوو رەگەز، لەســـەر ئەم تەوەرە ئەم راپۆرتەمان سازکرد...

ناسك سەعید - سلێمانی

(گەشـــاو عباس) وەك قوتابییەکی زانکۆی گەشەپێدانی مرۆیی، جـــۆری بیرکردنـــەوەی کچانی نێو زانکۆمان بـــۆ بەیان بکات و لە پێوەند بەم باســـەوە دەڵێت: لەناو زانکـــۆدا ئەوەی گرنگە لای کچان ئەوەیـــە دەبێت ئەو کوڕەی وەك(دۆســـتێك ـ کەپلێك) هەڵیدەبژێرێت، لەرووخســـاردا جوان و سەرنجڕاکێش بێت و لەباری ئابووریشدا خاوەن ئابوورییەکی بـــەرز بێت، ئەمەش بۆ هەموو کەس رێناکەوێت، بەڵام کوڕانیش ئەوە بەهەند وەردەگرن کە کچان جوان و دیار بن، نموونەی ئەو کەســـانە لەدوای هاوســـەرگیریەکەدا دەرکەوتـــووە کە تاچەند لێکتێگەیشتن و خۆشەویستی لەنێوانیاندا هەیە و توانیویانە ببنە نموونەی خێزانی بەختەوەر.

لەبەرامبەر بۆچوونەکەی (گەشاو) دا، **(کاردۆ عومەر)یش وەك قوتابی زانکۆ، باس لەوە دەکات کە:** لەزانکۆ و پەیمانگاکاندا، کچان زۆر گرنگی بەکوڕی جوان و بەتایبەت خاوەن سەروەت و سامان دەدەن، هەمیشە ئەو کوڕانە زیاتر لەلایەن کچانەوە هاوڕێیەتی دەکرێن، هەرچەندە کوڕانیش ئەوە دەزانن کە کچان لەبەر جوانی یاخود دەوڵەمەندییە خۆیان لێنزیك دەکەنەوە، گرنگی بەکوڕێك نادەن کە رۆشنبیر یاخود زیرەك بێت، بەڵام لەبەرئەوەی کچ زیاتر سەرنجڕاکێشترە تا کوڕ، بۆیە زۆرجار ئەو کوڕانەی کە جوانن بەهەمان شێوە بەدوای کچی جواندا دەگەڕێن و پەسەندیان دەکەن.

بۆچوونەکان چ هی کچان بێ و چ کوڕانیش بێ لەمەڕ ئەم پرسە جیاوازن، هەر بۆیە (ژینۆ والی) پێچەوانەی هەردوو قوتابی (گەشاو و کاردۆ) ئاماژە بۆ ئەوە دەکات کە: مەرج نییە هەموو کچێك گرنگی بەجوانی و دەوڵەمەندی کوڕ بدات، بەپێچەوانەوە هەندێك کچ بیرکردنەوەیان جیاوازە و خۆشەویستی و بوونی متمانە لەنێوانیاندا خاڵێکی جەوهەرییە و پشتی پێدەبەستن، لەسەرەتای هاوسەرگیریدا کچان وەك نەریتێك داوای ئاڵتون و ماڵی جیا دەکەن، بەلام هاوکات داوای ئەوەیان لێدەکەن کە دڵپیس و رەزیل نەبن، کەواتە ئەوە دەزانن کە خۆشبەختی لەرووخسارو پارەدانییە و تەنانەت بەشێوەیەکی رەها ناتوانێت دروستشیان بکات.

دەڵێن کاسەی پڕ ئاشتی ماڵە، ئەم پەندە **(شۆخان عەبدوڵڵا)بۆ پاڵپشتی قسەکانی خۆی دەیهێنێتەوە و پێیوایە:** ئەو خێزانانەی دەوڵەمەندن زیاتر خۆشبەخترن لەخێزانە هەژارەکان، چونکە بەدەست نەبوونیەوە گیرۆدە نەبوون و گرفتەکانی ژیان نارەحەتیان ناکات، بەلام خێزانە هەژارەکان زۆرجار لەبەر گرفت و ناخۆشییەکان بیر لەژیانی خۆیان ناکەنەوە، تەنانەت بەویستی خۆیان خواردن ناخۆن و پۆشاکی جوان ناکڕن، بۆیە کچانیش هەوڵ دەدەن شوو بەکوڕی دەوڵەمەند بکەن، ئینجا ئەگەر جوانیش بێت باشترە. زۆرێك لەکچی جوان دەبینین شووی بەکەسێك کردووە کە وەك خۆی نییە و هاوکوفی ئەو نییە، بەڵام لەبەرئەوەی سەروەت و سامانی هەیە، قبوڵی دەکات.

توێژەرانی کۆمەڵایەتی ئاماژە بۆئەوە دەکەن کە لەئێستادا لەهاوسەرگیریدا وەك مۆدێلێکی لێهاتووە کە دەبێت لانی کەم کوڕان ماڵێکی باش و ئاڵتونێکی زۆر بۆ کچان بکەن، بەبێ ئەوەی هەست بەوە بکەن کە ئەگەر توانای دارایی باش نەبێت چۆن دەتوانێت لەدواییدا ژیانێکی ئاسوودە فەراهەم بکات، لەگەڵ ئەمانەشدا مەرج نییە هەموو کچێك بەوشێوەیە بێت، بەڵکو گرنگی بەلایەنی رۆشنبیری و ئاکاری کوڕەکە دەدات و هەوڵدەدات لەکاتی پێکەوەنانی خێزانەکەیاندا هاوکارێکی باش بێت، چونکە تێدەگات لەوەی کە لەدواییدا ئەوە خۆیانن تووشی کێشەی دارایی دەبنەوە و ناتوانن بەئاسوودەیی بژین.

ئەم بیرکردنەوانە لەکەسێکەوە بۆ کەسێکی دیکە دەگۆڕێت، ئەوەی کە گرنگە ئاماژەی پێبکرێت ئەوەیە کە لایەنی رەوشت و ئاستی رۆشنبیری و هۆشیاری بکرێتە پێوەر بۆ هاوسەرگیری، نەك لایەنی ماددە و رووخسار، چونکە بەتێپەڕبوونی کات جوانی رووخسار بەرەو گۆڕان و شێوان و تێکچوون دەچێت و پێدەچێت سەروەت و سامانیش بەردەوام نەبێت، ئەوەی دەمێنێتەوە خۆشەویستی و راستگۆیی و جوانییەکانی دیکەی ژیانی نێوان ئەو دوو کەسەیە، بۆیە گرنگە بەبیرکردنەوەیەکەی دیکە لەم مەسەلەیە بڕوانین و بیر لەداهاتوو بکەینەوە.

ئەو کچەی کە بۆتە لەشفرۆش

(ع): کچێکی هەرزەکاری جوانبوو باوکی فەرمانبەربوو لەیەکێك لە فەرمانگاکاندا و دایکیشی مامۆستابوو لەخێزانیکی تابلیی ڕێکوپێك و باشدا دەژیا تەمەنی گەیشتە نزیکە چواردە ساڵ بەهۆی برادەریکیەوە دوکاندارێکی فرۆشتنی ماکیژی ئافرەتانی ناسی لێرەوە چیرۆکەکە دەستپیدەکات .ئیتر با خۆی بەسەرهاتەکەی باس بکات، (ع) بەمشێوەیە قسەی کرد و وتی :

سەرەتا من وەك هەموو کچێکی سـەرئەم زەمینە حەزو ئارەزووەکانم دەبــزواو دەمویســت وەك هەموو کچەکانــی تــری هاوتەمەنــم لەگــەڕەك و قوتابخانە ماکیاژو جل وبەرگــی جوان لەبەر بکەم و تام و چێژی گەنجێتی ببینم .

ڕۆژێکیان کچێکی دراوسێمان کەباوکــی نەمابوو زۆر هەژاریش بوون دایکی زۆر هاوڕێ دایکم بوو کچەکەش لەگەڵ دایکیدا دەهاتە مالمــان زۆر خــۆی لەمن نزیك دەکردەوە هەرچەندە دراوســێکانی تر ئاگاداریــان کردمەوە کەماڵی ئەوکچــە ناوبانگی کۆمەڵایەتیان بــاش نییە بــەڵام مــن بەزەیم بــەو بەوکچەکــەدا دەهاتــەوەو بەیەکــەوە دەچویــن بۆقوتابخانە . زۆرجاردەهــات بەیەکەوە لەبەر دەرگا دادەنیشــتین یان بەیەکەوە دەچوین بۆ پارکــەکان و بازاڕ و کچەکــەی هــاوڕێ بەمنی وت دوکانداڕێکی ماکیاژو جل وبەرگی ئافرەتان هەیە هەیە کە ناسیاومانە بابچیــن شــتومەك لەوبکڕین . ئیترهەندێکجار بەیەکەوە دەچوین بۆلای پیاوەکە، زۆر زمان شیرین و قسە خۆش بوو تەمەنی نزیکەی (٢٠)ساڵ دەبوو لەگەڵ کچەکەی برادەرمدا قسەی خۆشیان دەکرد و ماکیــاژ و جل وبەرگی بەهەرزان پێشــکە ش دەکرد و هەندێکجار باسی سێکسیان دەکرد و تەنانەت جارهەبوو پیاوەکە دەســتبازی و ماچی کچەکەی دەکرد وکچەکە هیچ شــەرمی نەدەکــرد کەئەم جۆرەشــتانەیدەکرد . بەپێکەنینەوە دەگەڕاینەوە، بەمنی دەوت ژیان هەروایــە و دەبێت من ئەو کارانە لەگــەڵ ئەوپیاوەدا بکــەم لەبەر ئــەوەی کە ماکیــاژو جلوبەرگم بەبەلاش پێشکەش دەکات . هانی منیشــی دەدات بۆ ئەوشــتانە و منیــش تەمەنم هــەرزەکار بوو زۆرریش لەتەلەفیزۆندا و بەتایبەتی لەتەمسیلە دۆبلاژکراوەکاندا ئەو شــتانەم دیبوو حەزم دەکرد تامی بکــەم، بەڵام خــۆم ڕادەگرت . تالەئەنجامــدا ڕۆژێکیان کابرای دوکاندار کەوتە قســە لەگەڵمدا و قەناعەتــی پێکــردم کاری سێکسی لەگەڵدا بکەم بەرامبەر بەوەی کە ماکیــاژی گرانبەهام پێشکەشبکات . سەرەتا من رازی نەبووم بــەڵام دواتر لەبەر ئەوەی کەماکیاژەکانەکانی زۆر جوان بوون قەناعەتم پێکرا لەلایەن ئەو پیاوە تاوانبارە و کچەکەی دراوســێمان وەك شــەیتان منیان خســتە ناو کاری سێکســییەوە و ڕۆژانــە لەگــەڵ ئەو کچەدا دەرۆیشــتم بەناوی ئــەوەی کەبۆماڵی ئەوان دەچم بەڵام لەوێ خۆم دەگۆڕی و دەچویــن بۆبــازاڕ بۆلای ئەو دوکاندارە تــا لەئەنجامدا گوڵی کچێنیم هەڵــوەری و لەرێگەی ڕاست لامدا . ڕۆژانە لەبەرامبەر کاری سێکســی پارە و ماکیاژی دەدامی و پاوە تاوانبارەکە وێنەمی بەمۆبایل دەگــرت و دەیوت ئەو وێنانە بەکەس پیشان نادەم تەنیابۆ خۆشــی خۆمان دەیگــرم بەڵام دواتر بیستم کەوێنەکەم بەبلوتۆس بڵاوکراوەتــەوە . دوای ماوەیەك کابرای دوکانــدار منی دەبرد بۆ لای چەندین پیاوی تر هەرجارەو چەند برادەرێکی خۆی دەهێنا بۆ ئەوەی کاری سێکســیم لەگەڵدا بکەن . پاش ماوەیەك ماڵەوە بەم کارەمیان زانی، ویستیان رزگارم بکەن لــەم کارە بۆیە ماڵەکەمان بــردە گەڕەکێکی تری شــاری هەولێــر . باوکم مــن و دایکمی ناچارکرد کەپەیوەنــدی لەگەڵ ئەوماڵەدا بپچڕێنیــن کە منیان تووشــی ئەم کارە کردبوو . دوای مــاوەی کەمتر لەســاڵێك باوکم کۆچی دوای کرد، باری ئابوریمان بەتەواوی شــێوا دایکیشم لەبری ئەوەی هاوکاریمــان بکات هانی دەدام بۆ ئەوەی پــارە پەیدابکەم چونکە براکانم لەمن بچوکتر بوون کەوتە ســەردان کردنی ماڵی ئەو کچەی کە پێشتر سەردانم کردبوو، تالەئەنجامدا کەوتمەوە ناو کاری سێکســی بەڵام ئەم جارەیان زۆر بەشــێوەیەکی ترســناك چونکە دایکیشــم هانــی دەدام بۆ ئەم کارە ناپەسەندە . ئیتر منیش بۆم دەرکەوت کەتەواو ناوبانگم زڕاوەو بڕیارمدا کە لەگەڵ چەند کەسێکی تریشدا پەیوەندی سێکسی ببەستم و ئەو پیاوانەی کە سەردانم دەکردن جۆراو جۆر بوون لەوانە یەکێکیان دوکانــی جلوبەرگــی ئافرەتانی هەبوو لەناو بــازاڕدا ئەوی تریان چاککــەرەوەی ئۆتۆمۆبیل واتە فیتەر بوو، یەکێکی تریان وێنەگر بوو . ئەمانە هەموو بەمن فێربوون و کاری ڕۆژانەی من بوو بەکاری سێکســی . بەتــەواوی بوومە ئافرەتێکــی لەشــفرۆش ڕۆژانە پیاوان ســەردانی مالیان دەکردین و تالەئەنجامدا لەلایەن پۆلیسەوە دەستگیر کراین . ئێستا من تاوانبارم چونکە لەشفرۆشــم هەردوو دنیام دۆڕاند و هیچ بوونێك لە ژیانمدا نییە چونکە ئافرەتی لەشــفرۆش زۆر لە کاڵایەکــی بێنرخ کەمترە لەبەر ئەوەی کاڵا تەنیا یەك کەس دەیکرێت بەڵام ئێمە هەمووکەسێك لەبەرامبــەر پارەیەکــی کەم دا هەموپیاوێــك دەتوانێت بمانبات بمانکرێت و وەك ئاژەڵێکی دڕندە مامەڵەمان لەگەڵدابکات.

توانج و تەشەر گرتن لە ئافرەتانی سکپڕ دیاردەیەکی ناشیرن و قێزەونە

ناسك سەعید

مرۆڤ بوونەوەرێکی پڕ لەهەست و سۆزە، بۆیە دوای ئەوەی دەچێتە ژیانی هاوسەریەوە بیر لەوە دەکاتەوە منداڵێك دووانی ببێت بۆ ئەوەی ببنە رۆشنایی ماڵەکەی، بەڵام بۆ منداڵبوونیش ئافرەت پێویستی بە زیاتر لە نۆ مانگ سکپڕیی هەیە بۆئەوەی منداڵەکەی تێدا گەشە بکات و ئامادەی بوونی بکات. کاتێکیش سکی پڕ دەبێت گۆڕانکاری بەسەر جەستەی دادێت و سکی گەورە دەبێت، بەڵام بەداخەوە هەندێکجار ئەم ئافرەتانە لەلایەن بەشێك لەتاکەکانی کۆمەڵگەوە دەکەونە بەر توانج لێدان و ئافرەتەکان وایان لێدێت شەرم لەخۆیان و جەستەی مێینەی خۆی بکەنەوە. ئەم توانج گرتنە رەفتارێکی ناشایستە و نابەجێیە و شایەنی ئەوەیە کە بخرێتە بەر لێکدانەوە و هەڵسەنگاندن و رەخنە گرتن. لەم ریپۆرتاژەدا ئەم باسە دەوروژێنین و بیروڕای چەند کەسێکی لەسەر وەردەگرین..

(شنۆ رەئوف) سکپڕیەکەی لەتەمەنی حەوت مانگیدایە پێیوایە کە توانج لێدان بووە بە دیاردە، بەڵام ئەوە تەنیا پیاوان نین کە توانج لە ئافرەتان دەدەن، بەڵکو ئافرەتانیش زۆرجار بەگەورەیی سکی ئافرەتەکەی بەرانبەری پێدەکەنێت و زۆرجار توانجیشی لێدەدات. لەگەڵ ئەوەش کە خۆی وەك ئێمەی لێدێت. (شنۆ) پێشیوایە کە ئەم رەفتارە هۆکاری خۆی هەیە و دەڵێت: هۆکارەکەشی دەگەڕێتەوە بۆ نزمی ئاستی هۆشیاری خەڵك و کۆمەڵگە. ئەوەش دیارە کە ئاستی هۆشیاری تاکی ئێمە بەپێی پێویست نییە.

(کاوە مەحمود) توێژەری دەروونی دەڵێت «دیاردەی توانجگرتن لە تاك دیاردەیەکە رۆژانە رووبەڕووی زۆربەی خەڵکی دەبێتەوە. ژنانی سکپڕیش بەدەر نین لەم توانجانەی کە خەڵکی کردویەتی بە باو لەکۆمەڵگەدا. ئەوکەسانەش کەئەم سیفاتەیان تێدایە ئەوانەن کە باری رۆشنبیریان زۆر نزمە. هەندێکیشیان کەسانێکن بێئیش لەناو بازەڕەکان و شوێنە گشتیەکاندان چاوەڕێی ئەوەن هەرکەسەو بەبەردەمیدا تێبپەڕێ توانجێکی تێبگرێت، لەکاتێك کەسەکە ئافرەت بێت و سکپڕیش بێت، ئەوا توانجەکەی گەرمتردەبێت.

هەروەها وتیشی «بەڕای من هۆکاری سەرەکی ئەمە ئاڵۆزی باری دەروونی تاکە. تاکیش بۆ کەمێك حەوانەوەی ئەو بارە ئاڵۆزە پەنا دەباتە بەر ئەو توانجلێدانە».

گۆڕانی کۆمەڵایەتی کاریگەری هەیە لەسەر گۆڕینی ئەقڵی تاك ئەم توانجگرتن و تانە لێدانە، گۆڕانە بۆ دواوەوە بەهۆی ئەو تێکەڵبوونەی کولتووری رۆژئاوا بەکولتووری کوردی خۆمان، ئەمەی دەرهاویشتە کردووە کە هەیە. سۆما ئەنوەر ژنی ماڵەوە دەڵێت «ئەو قسەو توانجانەی لەناو بازاڕ و شوێنە گشتییەکاندا بە ئافرەتانی سکپڕ دەکرێن، دیاردەیەکی ناشرینەو نیشانەی ناشارستانیەتی کۆمەڵگەیە، چونکە هەموو کەسێك خاوەنی خوشك و دایکەو نابێت گاڵتەو توانج لەدایك و خوشکی کەس بدەن. وەك یادگاریەك بۆتانی بگێڕمەوە (بەپێکەنینەوە وتی) «رۆژێك لەکۆڵانی خۆمان بۆ ماڵی باوکم دەچوومەوە کوڕێك تەمەنی ١٥سالان بوو پێی وتم پورێ ئەوە تۆپت قووتداوە. بەهەرحاڵ من بۆ زۆر جێگە هاوسەرەکەم نابەم لەگەڵ خۆم خوشکی هاوسەرەکەم دەبەم، چونکە ئەو ژنەو هەرچیشم پێبوترێت شەرم ناکەمەوە وەك خۆم ژنە، بەڵام بۆ هاوسەرەکەم ناخۆشە کە رووبەڕووی ئەوە ببمەوە. ئەوانەشی کە زیاتر توانجدەگرن پیاوانن کەزۆربەیان کوڕی گەنجن».

سەبریە قادری، تەمەنی ٣٣ساڵە لەکاتی سەردانکردنی دکتۆرەکەی دوای هەواڵ پرسین لەسەر تەندروستی خۆی و منداڵەکەی، باسی ئەوەی بۆ کردین کە رۆژێك لەکاتی سەردانکردنی بازاڕدا گوێی لەدەنگێك بووە وتویەتی سەیرە ئەوە چۆن ئاوساوە دەڵێی دەرمانی مشکی خواردوە. (سەبریە خان) دەڵێ: من زۆرم پێناخۆش بوو ئاوڕم دایەوە جوێنێکی پێبدەم کەچی کوڕەکە دراوسێمان دەرچوو! وتم چیت پێبڵێم؟ سەری داخست و نەیتوانی سەیرم بکات. هەتا هەفتەیەکیش لە دڵم دەرنەدەچوو ئەوەندە خەمم پێخوارد. نازانم ئەو کۆمەڵگەیەی ئێمە بۆ وایلێهاتوە لە هەرشوێنێك ژنی سك پڕ ببینرێت، دەبێت یارمەتی بدەی نەك توانجی لێبدەیت. بەڕاستی من خەڵکی سلێمانی نیم خەڵکی بۆکانم لەلای ئێمە ئەم جۆرە توانجانەم نەبیستووە و نەمبینوە ئەگەر هەبێت ئەبوایە لەژنێکم ببیستایە، زیاتر ئەم جۆرە توانجانە لای گەنجان باوە لەشوێنە گشتیەکاندا دادەنیشن تەنیا ئیشیان توانج گرتنە لەم ژنە و لەو ژنە.

(کامەران عەلی) کە هاوسەری (سۆما)ی سکپڕە هاتە ناو باسەکەو ئەویش رای خۆی دەربڕی و وتی: زۆرم پێناخۆشە (سۆما) ئاوا باسی توانجلێدانی خەڵکی دەکات. بەڵام ئەگەر بێت و منی لەگەڵ بم و کەسێك توانجی لێبدات بەڕاستی لەناو دەمی دەدەم، بۆچی دەبێت توانجی لێبدرێت و بۆ ماوەی چەند مانگێکی کەم سکی ئاوا بەرز دەبێت.

بەرپرسی فایلی کۆمەڵایەتی: کامەران جەلال.. بۆبابەت و سەرنجەکانت پەیوەندی بکە :
Mobile: 07504944607 Email: komelayeti@gulan-media.com

زەماوەندی من و بڕیار چۆن ڕێکخرا

خۆشەویستی وەك غەریزەیەك لە مرۆڤدا بەرامبەر کەسانی نزیك و ئازیز بوونی هەیە، دەربڕینی خۆشەویستی لەکەسێکەوە بۆ یەکێکی تر جیاوازی هەیە، بۆ هەموو کەسێکیش دەرنابڕدرێت. خۆشەویستی نێوان دوو کەس لەسەر بنەمایەك دەبێت، لەنێوان کوڕ و کچدا بۆ پرۆسەی هاوسەرگیرییە، جارهەیە لەم پرۆسەدا کەسێك دەبێتە ڕێگر بۆ ئەنجامدانی هاوسەرگیریەکە، بەڵام بۆ خۆشەویستی هیچ کەس ناتوانێت پێشگیری لێبکات، ئەگەر ئەو دوو کەسە خۆشەویستییەکی پتەویان هەبێت لەدوای هەموو ناخۆشییەکاندا، دەرەنجامێکی باش بەویستی خۆیان دروست دەبێت.

ئا: ناسك سەعید

دوورکەوتنەوەی من و بڕیار

دایکم کەسێکی زۆر دڵرەق بوو لەبەرامبەر خۆشەویستی من و بڕیاردا، هەرکاتێك بیزانیایە بەتەلەفۆن قسەدەکەم ئەگەر ئەویش نەبوایە، تووڕە دەبوو. بڕیار هاوڕێی براکەم بوو، بۆچەند ساڵێك هاتووچۆیەکی زۆری دەکردین، لەمەوە خۆشەویستی و پێوەندیمان دروست بوو، تا ئەو کاتەی

هاتــە داوام، ماڵەوەمــان بێئاگابوون لەو پێوەندیەمــان، ماڵــی باوکــم خەریکی نۆژەنکردنـــەوەی خانوو بوون، بەم هۆیەوە بڕیــار لەگــەڵ براکانمــدا کاری دەکرد و ڕێکدەکـــەوت کە بەشـــەویش لەماڵمان دەمایەوە.

بەم شـێوەیە تا دەهات نزیکتر دەبۆوە، بەڵام هەرگیز دایکم دانی خێری پیانەدەنا. هەرلەوکاتەدا بوو کە لەیەکێك لەدەزگاکانی ڕاگەیاندن دامەزرام و بـــووم بەکارمەند، پاش ماوەیەکی کەم لەوێ کەسێکم ناسی بەناوی هیوا، کــە خەڵکی ڕانیە بوو، تا بڵێیت کوڕێکی جوان و سەرنجڕاکێش بوو، بەڵام هیچ هەستێکم بۆی نەبوو، چونکە پێوەندیم لەگەڵ بڕیار هەبوو، ڕۆژانە هیوا بەهەر هۆیەك بوایـــە دەهاتە ژوورەکەم و دەکەوتە قسەکردن، تا ڕۆژێك نهێنی خۆی درکاند و وتی دەمەوێت بێمە داوات، لەوێ بەبێ هیچ بیرکردنەوەیەك وتم ناتوانم رازی بم، بەڵام پێم نەوت کە لەگەڵ کەســێکی دیکە پێوەندیم هەیـــە. ئەو ڕۆژە بێدەنگ بوو، بــۆ ڕۆژەکانی دیکە بەکەســێکی تــری هاوڕێمی وت بەهەمان شـێوە پێم ڕاگەیانـــد رازی نابم. هیوا بێئومێد نەبوو لەوەڵامەکانی مـــن، بەڵکو خۆی و دوو هاوڕێی هاتنە ماڵمـــان، دایکم کە بینی و دواتر پرســـیاریان کرد دەستبەجێ رازی بوون، دایکم زانـــی پێم خۆش نییە، وتی دەبێت بڕیار لەبیر خـــۆت بەریتەوە، هیوا کوڕێکی باشـــە و خێزانێکی دەوڵەمەندن، دایکم وایدەزانی دەوڵەمەندی بەختەوەری و خۆشەویســـتی دروست دەکات، لەگەڵ ئەوەشدا بەردەوام بڕیار ماڵەوەیانی دەنارد، تا دەرئەنجام لەماڵماندا بوو بەناخۆشی و وتیان دەبێت شوو بەهیوا بکەیت.

منیش نەمدەزانی چـــی بکەم، چەند جار وتم خۆم دەســـووتێنم، دوایی پەشیمان دەبوومـــەوە، بۆیـــە بەناچـــاری بڕیاری شوکردنم بەهیوا دا.

بیستنی هەواڵی بڕیار

ئەو ڕۆژەی کە نیشـــانەکردنی من بوو، بڕیاریش ڕۆیشت بۆ دەرەوەی وڵات، هیچ هەستم نەدەکرد کە ئەمڕۆ پێدەنێمە ژیانێکی خۆشـــیەوە، بەپێچەوانەوە زۆر ناڕەحەت و غەمگین بووم، بۆئەم هاوسەرگیریە بڕیار کە زانی هیچ چارم نەماوە خۆی پێی وتم دەبێت شوو بەهیوا بکەیت و منیش دەڕۆم بۆ دەرەوەی وڵات.

هەموو مەراسـیمی هاوســەرگیری تەواوبوو، هیچ هەواڵێکی بڕیارم نەدەزانی، هەرئەوکاتـــەی گواســـترامەوە هیوا وتی دەبێـــت واز لـــەکاری ڕاگەیاندن بهێنیت، لەدوای چەندین شەڕ و ئاژاوە دواتر ڕازی بووم کە واز لەراگەیاندن بهێنم.

ڕاســـتە بەجەســـتە لەلای هیوا بووم، بەڵام بـــە ڕوح هەرلای بڕیاربووم، چونکە بێئەندازە بڕیارم خۆشدەویست، دوای سێ ســـاڵ لەڕۆیشتنی بڕیار، هیچ هەواڵێکی بڕیـــارم نەدەزانی، بڕیاریش تەلەفۆنی بۆ نەدەکـــردم، تا ڕۆژێك براکـــەم تەلەفۆنی بۆ کـــردم و پێم وت توخوا بەڕاســـت پێم بڵێ هیچ هەواڵی بڕیار دەزانی؟ لەپێشدا وتی نازانم، دوایی زۆرم لێکرد وتی بەڵێ دەزانم و چەند جار تەلەفۆنی بۆ کردووم. بەتکایەکی زۆر تا ژمارەی مۆبایلەکەی دامێ و دەســـتبەجێ تەلەفۆنم بۆ کرد، کـــە وەڵامی دامەوە پێی وتم تەلەفۆنم بۆ مەکە با هاوســـەرەکەت نەزانێت و کێشەت بۆ دروست نەبێت.

ئیتر لـــەو ڕۆژەوە پێوەندیم بەبڕیارەوە دەکرد، وام لێهات تەواو هیوام پشتگوێ خست، لەســـەر ئەم مەســـەلەیە لای دایکم شـــکاتی لێکـــردم، بەڵام هیچ گوێـــم پێنەدا. بەبڕیـــارم وت ئەگەر داوای جیابوونـــەوە بکـــەم، دەتوانی بێیتەوە بۆ کوردستان و داوام بکەیت، وتی ئەگەر تۆ ئـــەوە بکەیت، ئەی چۆن نایەمەوە، بەڵام هەرگیز کاری وامەکە لەوانەیە هاوسەرەکەت بزانێت و بتکوژێت کە تائێستا پێوەندیت بەمنەوە هەیە، چونکە هیوا نەیدەزانی بۆچی پشتگوێم خستووە، هەروا هەستی دەکرد کە بێتاقەتم. بۆ ئەمە بەرنامەم دانا و هەر ڕۆژەی بیانویەکم بەهیوا دەگرت، ئەویش لەبەرئەوەی زۆری خۆشدەویستم هەمووی جێبەجێ دەکرد، تا ڕۆژێك درکاندم و وتم تۆم خۆش ناوێت دەمەوێت جیاببینەوە.

جیابوونەوەی من و هیوا

هیـــوا زۆری پێناخـــۆش بـــوو، بەڵام کوڕێکی زیرەك بوو هەرزوو زانی پێوەندیم دروســـت کردۆتەوە، بۆیە پێی وتم منیش ڕازیم جیاببینەوە، ئەمە دواقســـەی من و هیوا بـــوو. هەر ئـــەو ڕۆژە بەبڕیارم وت و ئەویش لای خۆیـــەوە کاری هاتنەوەی ڕێکخســـت، ڕاســـتە بۆماوەی سێ ساڵ لای هیوا بووم، بەڵام بەدزی هیواوە شتم بەکاردەهێنـــا بۆئەوەی مناڵمـــان نەبێت. مەسەلەی جیابوونەوەمان دوای شەڕێکی زۆر لەگەڵ دایکـــم کۆتاییم پێهێنا، پاش ماوەیەك بڕیار لەدەرەوەی وڵات گەڕایەوە، لەگـــەڵ هاتنەوەی هاتە داوام، ماڵەوەمان جگە لەدایکـــم ڕازی بـــوون، هەرچەند براکـــەم زوو ئەمەی دەزانـــی، بۆیە ئێمە هاوســـەرگیری خۆمـــان ئەنجامـــدا و دوای هەشـــت مانگ بڕیـــار کارەکانی بۆ تەواو کـــردم و چووینە دەرەوەی وڵات.

بۆچی پێوەندی نێوان (بووک و خەسوو) پێوەندییەکی نا کۆمەڵایەتییە و بە یەکەوە ناتوانن هەڵکەن؟

ئا: ناسك سەعید

پێوەندی نێوان بووك و خەسوو پێوەندی نێوان دوو مرۆڤە کە لە زۆربەی حاڵەتەکاند پێوەندییەکی ئیشکالئامێز بووە. ئەم دووانە بەر لەوەی لە رووی کۆمەڵایەتییەوە بە شێوەیەکی راستەقینە تێکەڵی ژیانی کۆمەڵایەتیان بن، زۆر تەبا و دڵ بەیەك خۆشن، بەڵام کە پێوەندییەکە دەبێتە شتێکی واقیعی ئیدی دۆخێکی پڕ لە هەستیاریی و دواتریش ململانێیان لە نێواندا دروست دەبێت کە زۆرجار بە ئاژاوەی گەورە و هەندێجارش تەڵاق و لێکجیابوونەوە کۆتایی هاتووە. هەرچەندە ئەم پێوەندییە لەئێستادا رەنگێکی تری وەرگرتووە، ئەمەش هۆکاری خۆی هەیە. بۆ روونتر قسەکردن لەسەر ئەم تەوەرە ئەم ریپۆرتاژەمان ئامادە کرد.

(نازانم بۆ هێشتا کە کچین ترسمان لەخەسوو هەیەو وەك کەسێکی خۆشەویست نایەتە بەرچاومان و لەهەر زووەوە رازی نین بەوەی لەگەڵیدا بژین)، ئەمە بۆچونی (چراخان جوامێر)ی چالاك لەبواری رێکخراوی مەدەنیە کە لەدرێژەی قسەکانیدا دەڵێت: ئەم بۆچونە هی پێشینەی دایك و خوشکی گەورەمانە بۆمان ماوەتەوە کە بینیومانە ئەوان چەندە گیرۆدەبوون بەدەست کارەکانی خەسووەوە تائێستاش لەزهنیاندا ماوەتەوە، پێدەچێت خۆشیان بەدەر نەبووبن لەو رق و ناخۆشییەی کەلەنێوانیاندا دروست بووە، بەڵام هەر قسەکانی خەسوو بەزیندووی دەمێنێتەوە.

بەشێك لەقسەکانی (چراخان) لەلایەن (گۆران ئەحمەد)ی مامۆستای ناوەندییەوە پشتگیری لێدەکرێت و باس لەوەدە کات کە لەخێزانی خۆیاندا ئەوەندەی گلەیی لەبراژنەکانی دەکات کەمتر گلەیی لەدایکی دەکات، پێیوایە ئەگەرچی بووك قسە بکات و هەڵەش بێت، بەڵام لەلایەن هاوسەرەکانیان پشتگیری دەکرێن و قسەکانیان بەهەند وەردەگیرێت و لەبەرامبەردا دایك بەگوناهبار دەزانرێت، لێرەدا هەروەك مامۆستا (گۆران) دەڵێت: ئەوەندەی گوێ لەژنەکانیان دەگیرێت گوێ لەقسەی دایکیان ناگرن ئەگەر لەوپەڕی راستیشدابێت. راموایە پەسەند نەکردنی ئەو دوو کەسە جۆرێك لەئیرەیی بردنی تێدایە، خەسوو لەبەرئەوەی لەتەمەنی خۆیدا لەوانەیە ژیانی بەو شێوەیە نەبووبێت، یاخود بووك وابیردەکاتەوە کە خەسوو دەبێت وەك دایکی نازی بکێشێت، بێگومان ئەمەش زۆر بەدەگمەن روودەدات، لەئاکامدا لێیان دەبێتە ناخۆشی.

(فەخریە سالح) چالاك لەبواری ئافرەتان، رایوایە کە لەئێستادا هەرچۆن پێوەندیە کۆمەڵایەتییەکانی دیکە گۆڕاون، پێوەندی نێوان بووك و خەسووش گۆڕاوە، خەسوو هەیە ئەوەندەی لەگەڵ بوکەکەی رێك و تەبایە لەگەڵ کوڕەکەی وانییە. ئەمەش بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە بەتێپەڕبوونی کات نەوەی داهاتوو کاتێك دەبێت بەخەسوو لەتەمەنێکی گەنجتردایەو دەیەوێت ئەوەی لەگەڵ خۆیدا کراوە لەگەڵ بووکەیدا نەیکات. لەلایەکی دیکەوە لەئەمڕۆدا بیرکردنەوەی کچ جیاوازترە بەهەمان شێوە دەیەوێت ئەو پێوەندیە پتەوتر بکات و نزیکتر بێت لەماڵە خەزورانی، ئەگەرچی لەبەر بەرژەوەندی خۆیدا بێت، کاتێك خەسوو بیردەکاتەوە بەهەموو شێوەیەك بوکەکەی هاوکاری ماددی و مەعنەوی کوڕەکەی دەکات، ئەمیش هەوڵدەدات لایەنگری بکات، ئەمەش بۆ سودی هەردوولا دەگەڕێتەوە.

کاتێك دەپرسین ئایا پێوەندی بووك و خەسوو لەپێشدا لەچ ئاستێکدابووە؟ ئەگەر ئەم پرسیارە ئاراستەی ژنێك بکەین کە خاوەنی چەند بووکێك بێت، لەوەڵامدا تانەو تەشەر هەرلە بووکەکانی دەدات، هەروەك(رەعناخان دەڵێت: هەرگیز خەسوم نەیهێشتووە ئاگاداری بچووکترین نهێنی ئەو ماڵە بم، بەجیا و بە تەنیا هەموو شتێکی بەکوڕەکەی دەوت و بەمنی نەدەوت. هۆکارەکەی بۆ ئەوە دەگەڕێنمەوە کە ئێمە ژن بەژنیمان پێکرابوو، بەویستی خەسووم بوایە هەموو شتێکی باش بۆ کچەکەی بکرایە، بەڵام بۆ من نەکرایە، زۆرجار منیش تووشی ئەو حاڵەتە دەبمەوە، بەڵام هەوڵدەدەم وانەبم، ئەگەر بووکەکانم باش بن لەگەڵمدا و خراپەیەك بکەن چاوم هەر خراپەکە دەبینێت، خۆشم نازانم بۆچی ئێمەی ژنان بەو جۆرەین؟

دەروونناس (هیوا نەجات) باس لەو پێوەندییە کۆمەڵایەتیە دەکات کە تاچەند کاریگەری لەسەر لایەنی دەروونی هەیە، ئەو دەڵێت: دەبینین ئەگەر پێوەندی بووك و خەسو لەئاستێکی باشدا نەبێت، هەمیشە هەوڵدەدات ئاگاداری پێوەندی نێوان هاوسەر و خەسووی بێت و ترسی هەیە لەوەی نەوەك رۆژێك لەدژی ئەم قسەیەکی هەبێت، بەهەمان شێوە خەسووش ئەو ترسەی هەیە نەوەك بوکەی کوڕەکەی لێبکات و پێوەندی لەگەڵیدا بپچڕێنێت، هەرچەندە لەئێستادا شێوەیەکی تری وەرگرتووە بەهۆی ئەوەی بووك توانیویەتی سەرچاوەیەکی ئابووری بەدەست بێنێت و هاوکات هاوکاری کوڕ و ماڵی خەزوری بکات. جگە لەوەش ئێستا زۆربەی کوڕەکان ماڵی هاوسەریان جیایە و لەگەڵ ماڵی باوکی ناژیت، ئەمەش جۆرە سەربەخۆیی و لێکدووربوونێکیش دروستدەکات و پێوەندییەکە وەکو جاران ئەوەندە توندوتیژی بەخۆوە نابینێت، ئەو ناکۆکی و ناخۆشیەی پێشتر هەبووە، بەرەو نەمان و لاوازبوون دەچێت.